

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIII — Број 494
Субота, 17. јун 1961.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

КАЗНА ЗА ПИЈАНЦЕ

У Њу Каслу, у Енглеској, пијанце су у средњем веку кажњавали на тај начин што су их „облачили“ у винску бурад. На бурету би за-

били дно, просекли два отвора за руке и један за главу. У дрвеном оделу кажњеник је морао да проведе одређен број дана, што је зависило од преступа који је учинио у пијаном стању. О томе да ли су ове казне помагале — историја ћути.

ЛОНДОН НА ТЕМЗИ — У АМЕРИЦИ

Лондон, главни град Велике Британије, налази се на реци Темзи. Али, постоји још један Лондон кроз који такође тече Темза. Овај други Лондон и друга Темза налазе се у држави Онтарио, у Канади.

ПО НАРЕЂЕЊУ...

„Од сада па заувек дужина марица мора бити иста њеној ширини свуда где се простире наше краљевство“. На-

ведену наредбу издао је 2. јануара 1785. године француски владар Луј XVI. Пре тога, цепене марице нису биле четвртасте као данас, већ су имале разне облике

ФЛАШ ГОРДОН

ЈОШ САМО ЈЕДАН ЧАС... А НА УЗЛЕТИШТУ СЕ ТИСКА ПРЕКО 10.000 ЛУДИ!

УПОЗОРИО САМ ФИЛМАЦИЈЕ ДА СЕ УКРЦАЈУ НА ВРЕМЕ И ДА ПРЕКИНУ С'ТИМ ЦИРКУСОМ!

...КАО И УВЕК, ПЛАНЕТА ФИЛМ НАПРАВИКЕ ВЕЛИЧАЈСТВЕН ФИЛМ... С НАЈБОЉИМ ГЛУМЦИМА! САРА ШЕЈН И ЖОРЖ ИВАРА... СНИМЉЕНИ МЕЂУ ПРАВИМ ЗВЕЗДАМА, НА ХЛАДНОМ ПЛУТОНУ!

ЗВАЛА САМ ИХ... КАЖУ ДА КЕ ОДМАХ БИТИ ГОТОВИ.

ПРЕКАСНО, ДЕЈЛ! ПРОПУСТИЛИ СМО ВРЕМЕ! МОРАЋЕМО САД ДА ИЗРАЧУНАМО НОВУ ОРБИТУ! ДОЂИ У ВЕЗУ СА ЕЛЕКТРОНСКИМ ЦЕНТРОМ!

ПОСАДА И ПУТНИЦИ НА БРОДУ! СВИ ОТВОРИ ХЕРМЕТИЧКИ ЗА ТВОРЕНИ!

ЕВО И НОВЕ ОРБИТЕ ИЗ ЕЛЕКТРОНСКОГ ЦЕНТРА! ОСТАЈЕ НАМ САМО 3 МИНУТА ДО УЗЛЕТАЊА!

И ПИОНИР ХЕЛИ-КАМЕРАМА! НАПУСТИТЕ УЗЛЕТИШТУ СМЕСТА! ОПАСНОСТ ОД ИСПУСНИХ ГАСОВА!

ХЕЛИ-КАМЕРЕ СУ СЕ УКЛОНИЛЕ. ПУБЛИКА СЕ СКЛОНИЛА ИЗ ЗАШТИТНИХ ЗИДОВА...

И ПИОНИР ЈЕ УЗ ЗАГЛУШНУ ХУКУ УЗЛЕТЕО! ЊЕ ГОВ ЦИО, ПЛАНЕТА ПЛУТОН!

ОСЕКАТЕ ЛИ СЕ ДОБРО? НАДАМ СЕ ДА ВАС УЗЛЕТАЊЕ НИЈЕ ПОТРЕСЛО?

ПА... БОЉЕ БИ БИЛО ДА НИСАМ НИШТА ЈЕЛА! АЛИ МАЛИ ОДМОР У КАБИНИ И СВЕ КЕ БИТИ У РЕДУ!

РАЗУМЕ СЕ!

СЈАЈНО! ПОГЛЕДАЈ САМО, САРО! СЦЕНА УЗЛЕТАЊА БИКЕ СЕНЗАЦИОНАЛАН ПОЧЕТАК НАШЕГ ФИЛМА!

ДА, ДЕ, БЕЉО ДРАГИ! СИГУРНА САМ У ТО!

ОХ, Г. ГОРДОНЕ! ЖЕЛИМ ДА ВАМ ЧЕСТИТАМ НА ДИВНОМ УЗЛЕТАЊУ! ИШЛО ЈЕ ГЛАТКО КАО ПО ЛОЗУ!

ЗАЛУТАЛИ СТЕ, МИС ШЕЈН! СА ЗАДОВОЉСТВОМ КУ-ВАМ ПОКАЗАТИ ПУТ ДО ВАШЕ КАБИНЕ!

НЕ ИЗГЛЕДА ВАШ НАРОЧИТО... КАО ВЕЛИКА ЛОПТА ЛЕДА!

ДАНИ СУ БРЗО ПРОТИЦАЛИ... НА ПИОНИРОВИМ ЕКРАНИМА, ПЛУТОН ЈЕ ПОСТАЈАО СВЕ ВЕКИ!

ТИ КЕШ ЈЕ ВЕЋ РАСКРАВИТИ, САРО ЗЛАТО...

УСКРО

ВЕЖИТЕ СЕ! ПОЧИЊЕМО ДА СЕ СПУШТАМО!

ОНА ДОЛИНА ИЗГЛЕДА ПОГОДНА ЗА СПУШТАЊЕ...

ТАЧНО, ФЛАШЕ! ДА ПРОВЕРИМО...

У ОВОМ БРОЈУ:
НЕСУЂЕНИ ПОКЛОН — ЗАКАСНЕЛА ПОБУНА — ВОЛШЕБНИ СПАСИЛАЦ — У СЛИЦИ И РЕЧИ — РАЗНЕ ВЕСТИ И ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

Беловешка пуштина. Гране дрвећа нишу се крај пута као да се опраштају са туром кога велики камни одвози на станицу.

Дивљи бик не схвата да ове крајеве никад више неће видети. А он је овде угледао свет, девет пута је дочекивао пролеће. Радовао се кад се снег топио и веселим поточима отицао у реку и кад је изнад тврде, неукусне траве спржене мразом, изгаснала нова, зелена, сочна. Нагло довавши се за време дуге зиме, тур је тад похлепно чукао зелене влати... Ускоро се и гола шума оденула зеленилом. Хране је било колико срце иште.

Али, ма колико да је добра шумска храна, она није била укусна као она коју су доносили људи и остављали је на пољани у коританцету.

И данас је на редовном „месту за храњење“ бик осетио пријатан мирис. Осврнуо се — коританце је било празно. Али, поред њега је стајао велики кавез. Широко улаз, а на поду друго коританце. Препуно хране. У њему је цвекла, оvas, семе од конопље и најлепша посластица — со.

Искушење је победило опрезност — дивљи бик је ушао у кавез. Забављен ручком није ни приметио кад се за њим спустила рашеткаста врата. Зарабили су дивљег бика!

Он као да се није због тога ожалостио — најео се, полизао со, попио воду из великог чанка и легао да се одмори.

Радници су истрчали из заклона, журно натоварили кавез на велики камни који је дошао по заробљеника. Бик се ни тада није узнемирио.

Путовање до станице и претоваривање у вагон такође су протекли мирно. Сити бик понашао се као да је у родној шуми. Лежао је на прострој слами и лењо преживљавао.

Закаснаела побуна

Кавез су поставили на средину вагона. Да се не би претрнуо, закуцали су га дебелим ексерима за под вагона и са страна подупрли гредима. Готово. Може да се крене на пут.

Пред вече је вагон кренуо са станице. Али, ни тутањ точкова није узнемирио бика. Није га чак плашио ни писак локомотива које су се мимоилазиле с његовим возом. Он је мирно лежао, понекад се дишао и лењо махао репом да би отерао нартљиве муве.

Нашао сам се у недоумици: због чега је тако миран и

безбрижан? Да није болестан?

Тек што је свануло ставио сам му у кавез корито с храном. И тада је провалила бура.

Тур је опустио главу, зафрктао. Додирнуо је њушком ивицу коританцета и нагло устукнуо као да се опекао! Можда се сетио како су га у шуми преварили?

Бесно је ударио корито ногом и храна се просула. Повукао је корито према себи и његова ивица болно га је ударила по нози.

Бол је до краја разбудила успавано осећање слободе... Снажан тресак о предњи зид кавеза. Још један ударац главом — још већом снагом. Рогови су скроз пролетели кроз даску дебелу петнаест сантиметара — као да је лист папира.

— Најзад се пробудила дивља снага — помислио сам.

Пошто му челни напад није успео, тур је стао да бије ногама на све стране. Ударао је и главом и читавим телом. Даске на поду кавеза су полетеле, претећи су почели да се извлаче ексерима из „столарских шавова“.

Озбиљно сам се уплашио. Ако бик разбије кавез — нема ми спаса. Да искочим из вагона који иде пуном брзином исто је што и самоубиство, да останем у вагону — завршићу на његовим роговима.

А разбеснела снажна животиња све је срдитије налетала на зидове кавеза. Задњи зид се од кише удараца већ почео одваљивати. Скакао сам око кавеза који се ломео и закуцавао ексерима. Али, док бих ја учврстио једну даску, бик је успевао да расклима другу.

И данас још кад помислим шта би се догодило да је побуна заробљене животиње потрајала још двадесетак минута, сав се најезим од ужаса. Али, то се није догодило. Смирње је дошло брзо и неочекивано. Не знам да ли га је издала снага, тек он се на једном тешко спустио на под. Дисао је убрзано, очи су му

биле натопљене крвљу, ознојено тело му се пушило.

Моје расположење према њему се изменило. Пре једног минута грозничаво сам желео да се избавим од опасног сапутника и истовремено сам осећао према њему сажаљење. Сада је у полупорушеном

кавезу лежао не пасивни лакомац, већ храбар борац. Он се, иако прекасно, очајнички борио за своју слободу.

Анатолиј Лебедев био је све до недавно спроводник животиња које су из разних крајева Совјетског Савеза, а и иностранства, железницом допремане у зоолошке вртове. О својим доживљајима он је написао успомене под називом „Звери на путовању“.

Прва опера

У доба ренесансе настала је у Фиренци прва опера по узору на старе грчке музичке драме. Зато је у овим операма, које су се у ствари звале музичке драме, преовлађивало „говорено певање“, такозвани речитатив и ариозо, декламационе речи уз инструменталну пратњу.

Прву познату оперу „Дафне“ написао је Јакопо Пери 1594. године а шест година доцније појавила се и друга, опет његова, „Еуридика“.

Али први прави композитор опера је Клаудио Монтеверди (1567—1643) који је увео у своје опере монодијско певање — соло певање, арије, па и дуете и хор уз пратњу инструментална. Изванредне примере ариоза дао је Монтеверди у својој опери Lamento d'Arianna. Многа доцније декламаторски стил у операма Рихарда Вагнера проишао је из ариоза. Нарочито је карактеристичан део Изолдина смрт у његовој опери „Тристан и Изолда“.

Тешко да би...

Нико не би знао да каже како се догодило да и потпис и број серије на овој банкноти од сто долара буде окренут главачке. Уосталом њен власник Дејвид Силберман из Сан Франциска и не труди се да то одгонетне, јер је за њега много важније што та „аномалија“ повећава вредност његове новчанице. Купио ју је од неког незнајца за 225 долара, а досад му је за њу понуђено много више — 2500 долара. Али њему није ни на крај памети да ту нумизматичку реткост отуђи, јер она из дана у дан стиче све већу вредност.

Ripley's Веровали или не!

ДОН ПИТЕР МИТАУЕР (1787-1875)
УГЛЕДНИ ЛЕКАР ИЗ ПРИНЦ ЕДВАРДА (САД)
ТОЛИКО ЈЕ ВОЛЕО СВОЈ ЦИЛИНДАР ДА ГА ЈЕ НОСИО ОД ЈУТРА ДО ВЕЧЕРИ А НА СМРТИ ЈЕ ЗАХТЕВАО ДА МУ ПОРУЧЕ КОВЧЕГ ДУГАЧАК 2,5 МЕТРА КАКО БИ МОГАО ДА БУДЕ САХРАЊЕН СА ЦИЛИНДАРОМ НА ГЛАВИ

КЉУЧАОНИЦА СМРТИ
У КУЧКОЈ (ПЕРУ) НАЛАЗИ СЕ ОВАЈ КАМЕН КРОЗ ЧИЈИ СУ ОТВОР У ВРЕМЕ СТАРИХ ИНКА ПРЕДСТАВНИЦИ ПРОВАЛАЧИЛИ ГЛАВЕ — ДА БИ ИМ БИЛЕ ОДСЕЧЕНЕ

НАЈЕКСТРАВАГАНТНИЈИ ГУРМАН У ИСТОРИЈИ
ФРАНЦУСКИ ВЛАДАР АНРИ II РУЧАВАО ЈЕ РЕДОВНО ФАЗАНЕ ПЕЧЕНЕ УМОТАЧУ ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА — ОМЛЕТЕ ПОПРАШЕНЕ МЛЕВЕНИМ БИСЕРИМА И ПЕРНАТУ ДИВЉАЧ НАТОПЉЕНУ У ФРАНЦУСКЕ ПАРФЕМЕ

180.000.000 КРВНИХ ЗРНАЦА
ОТВАРА СЕ ОВАКОГ МИНУТА У 40-ВЕЧИЈЕМ ТЕЛУ

У ЗАМКУ ПИКТОН У ЕНГЛЕСКОЈ БИХ 871 ГОДИНУ ЖИВИ ИСТА ПОРОДИЦА

У ЕУРЕКИ (САД) ЖИВИ **ВЕЛКАМ ГЕСТ** ЧИЈЕ ИМЕ У ПРЕВОДУ ГЛАСИ **ДОБРОДОШАМ ГЕСТ**

© 1961. King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ПЧЕЛА ОПАСНИЈА ОД ЗМИЈЕ

Евакако вам је познат мит о Ахилу, хероју старе Грчке, сину морске нимфе Тете и једног смртника, мирмидонског краља Пелеја. Забринута за будућност свог сина, Тета га је одмах по рођењу окупала у води свете реке Стикс и Ахил је тако постао нерањив. На њему је само једно место остало суво — пета за коју је мати држала будућег хероја. И баш у ту пету, једино место где је Ахил могао бити рањен, управо је своју стрелу Тројанац Парис.

Алана Тарлтона називају Ахилом наших дана. О њему

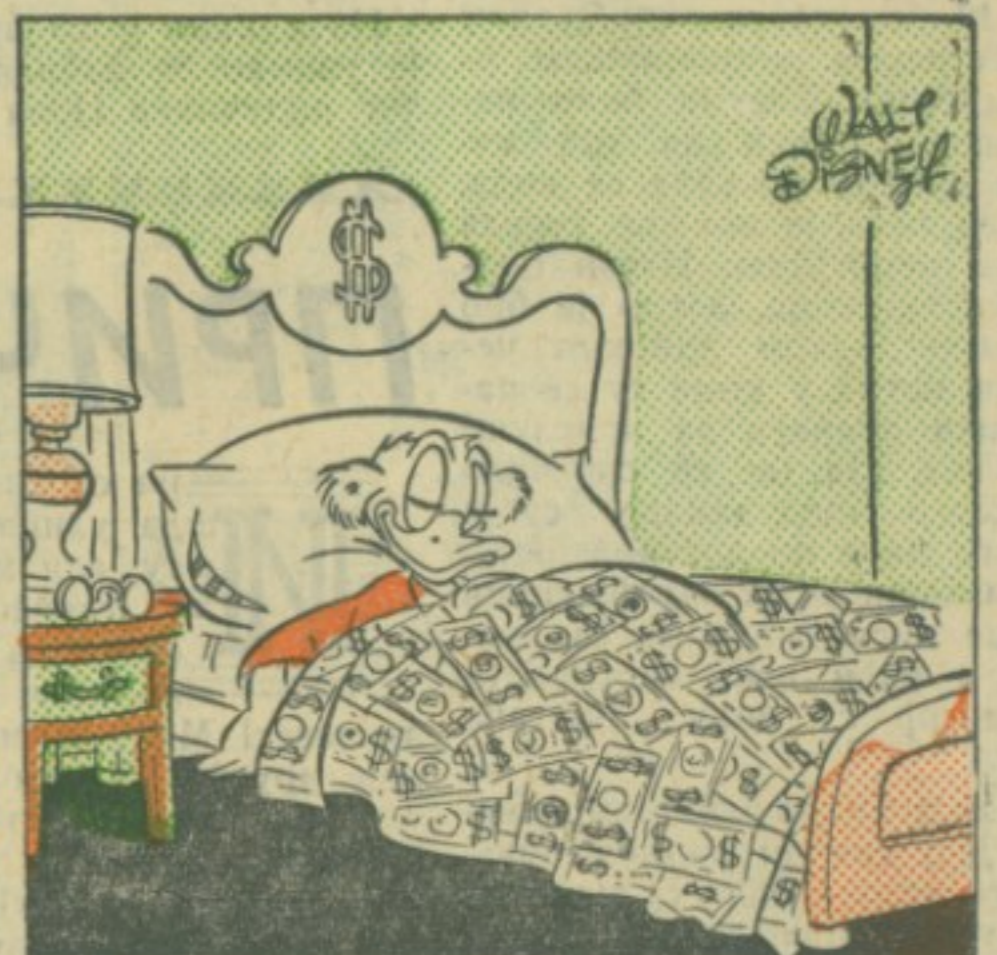
прича у својој књизи „Занзабуку“ истраживач и филмски сниматељ Луис Котлоу. Тарлтон се бави „змијским послом“. Наиме, он из змија извлачи смртоносни отров неопходан за справљање серума против змијског уједа.

За време опасног посла, а бивало је дана када је Тарлтон исцедио отров из преко 400 змија — увек треба бити на опрези. Змија уједа муњевитом брзином и није никакво чудо што је Тарлтон досад деветнаест пута осетио њихове зубе на својој кожи. Разуме се да су Тарлтона у сваком од тих случајева лечили и излечили спасоносним серумом. Као последица тога, имунитет против змијског уједа постајао је код њега све већи и већи. Његова стечена отпорност према змијском отрову достигла је такав степен да су је лекари назвали — бо-лешћу.

Наиме, у Алановој крви дошло је до опасних промена. Он је данас нерањив кад су у питању змије, али зато мора да се чува од пчеле и сваког другог инсекта при чијем уједу долази до изливања мравље киселине у крв. Ако му та киселина доспе у крв и њена већ нестабилна равнотежа буде поремећена, могу наступити судбоносне последице. Убод пчеле може да убије Тарлтона: то је његова Ахилова пета.

Тарлтон је ипак доживео и преживео три пчелиња уједа од којих је само обамро, једино захваљујући томе што је увек „под пуном ратном спремом“. Он се никад не растаје од шприца за поткожне инјекције, противотрова и одређених лекова за стимулисање рада срца. Ако његово срце издржи да прође дејство мравље киселине — он остаје у животу.

Тако су за једног човека пчеле постале опасније од змија.

ЗА СВАКО ВРЕМЕ

Вероватно знате да на бродовима свако пола часа ударају у звоно. Морнари то зову „тући стакло“. Међутим, на бродовима нико не „туче стакло“. Откуда онда тај израз?

Ево његове историје. У стара времена, поред водених и сунчаних часовника постојали су и пешчани. Међутим, водени и сунчани часовници нису били погодни за бродове, јер нису „радили“ за време буре и кад се брод љуља. Пешчани часовници, пак, служили су и по лепом и по лошем времену. Кад би се песак из једног дела пешчаног часовника пресуо у други, морнар је окретао стаклену посуду с песком и ударао о звоно. Он је на тај начин давао на знање члановима посаде да је пешчани часовник окренут и да је протекло пола часа. Тако је, ето, постао израз „тући стакло“.

Пешчани часовници, који су били јевтини а њихова израда једноставна, много су се употребљавали у старом и средњем веку. У средњем веку су чак служили као цепни часовници мада их нису носили у цепу. Племићи-кицоши носили су пешчане часовнике привезане свиленом траком — на колену.

КАО ПРИЧА...

У близини француског града Монлисона једном тамошњем трговцу, неком Мишелу Муринату, догодила се недавно једна доста несвакидашња „саобраћајна“ несрећа.

Враћао се ноћу, око 11 часова, у град. Одједном је у спону светлости фарова његовог аута, угледао једну огромну буљину раширених крила. Птичирина је свом силином налетела на кола. У последњем тренутку возач је успео да заочи. Излетео је из аута и видео да снажна

буљина лежи ошамућена испред њега. Одлучио је да је повезе у град и убацио је на задње седиште.

Тада се догодило оно што возач не би могао ни да замисли. Буљина која се од силног удара у килер онесвестила, повратила се и својим снажним кљуном напала возача. Два три брза удара раскривала су му главу и он је изгубио контролу над воланом па су му кола ударила у један камен крај пута и преврнула се. Када се испод разлупаних кола једва извукао од нових озледа, возач је видео како се буљина већ ослободила и нестала у помрчини.

Једини доказ који је остао трговцу из ове невероватне ноћи, јесте неколико великих пера која је његов крилати нападач изгубио у борби с њим. Можда и није баш све овако било, али у страха су велике очи.

Долари у боји

Америчко министарство финансија је донело одлуку да убудуће доларске новчанице штампа у боји. На тај начин ће, верује се, бити избегнута забуна до које је сада долазило због исте боје новчаница без обзира на њихову вредност.

ВОЛШЕБНИ СПАСИЛАЦ

АЛБЕРТ СЕ „РОДИО“ У ЗАРОБЉЕНИЧКОМ ЛОГОРУ. ЖИВЕО ЈЕ КРАТКО ВРЕМЕ АЛИ ЈЕ ОМОГУЉИО ДА ИЗ ЛОГОРА ПОВЕГНЕ НЕКОЛИЦИНА ЗАРОБЉЕНИКА.

М арлаг „О“ представљао је прави утврђени логор из кога је било тешко побећи. На простору од 270 са 110 метара налазило се 12 барака са заробљеним британским морнаричким официјерима. Тле је било песковито и већ на три метра дубине јављала се вода, услед чега је копање тунела било немогуће. Изван бодљикавих жица, логор је био опасан јарком дубоким четири метра у коме су се налазили апарати за прислушкивање. Да би се спречило бекство предузимане су и друге мере предострожности. Чим падне мрак заробљеници више нису смели да се крећу, а ради веће сигурности у логору су ноћу пуштани пси.

Али жеља за бекством живела је у сваком заробљенику. Дуги часови били су највише испуњени маштањем о животу у слободи. Понеко је кришом копао тунел, али више ради разбијања монотоније него у озбиљној нади да ће успети.

Готово сви су сматрали да је најбоље покушати да се побегне приликом недељног купања на које су, сваког четвртка, одлазиле групе од по њих 80. Тада су заробљеници излазили кроз главну капију и пењали се узбрдо до купатила усред једног житног поља на висини од 180 метара. На купање су ту долазили и други из још три логора у ближој околини.

своје другове да купање не користе за бекство, плашећи се да им Немци, у знак репресалија, не укину ову недељну благодет.

Маја 1943. године заробљеници су приметили да је будност Немаца у претраживању пешкира и прибора за прање попустила.

Албертово рођење

Ипак нико у то време није узимао за озбиљно предлог поручника Џона Седлера

да направи „ратног заробљеника“ у природној величини, који би као жив могао да прође приликом редовног пребројавања. Поред тога он би могао да хода у строју, а по потреби, да се растави у делове. Скептицизам осталих заробљеника био је разумљив, јер та „лутка“ морала је да промаршира крај десетак немачких стражара удаљених свега 6-7 корака, и да по светлости дана препешачи најмање 180 метара.

Али Џон Седлер: кокеј, пи-

сац сценарија и пропали сликар, упркос овом неразумевану почео је да остварује свој план. Ускоро је вештачки човек — Алберт — добио облик.

Џон је са неколико наважених новинских листова обмотао једну чарпу напуњену песком — то је била Албертова глава. Масним бојама премазивао је лице. Уместо очију стављене су полувине пинг-понг лоптица. Трепавице су спретно могле да се повлаче као у лутке која

спава, тако да је Алберт могао и да трепће, слично уморном другом ратнику. Зенице, набојадисане воденим бојама, биле су без сјаја као у човека који је неколико година провео у заробљеништву. Албертова хелава глава покривена је периком направљеном од косе заробљеника који су доцније пристали да помажу Џону Седлеру.

Изградити Албертов труп било је много једноставније. У једну војничку блузу стављен је оквир од жице изувичан као облик људског тела. Глава је имала да се стави на тај оквир и причврсти оковратником. Проблем су представљале ноге. Вођене су дуге дискусије и стављани разни предлози. На крају је пар цокула, испуњен песком, учвршћен доколеницама за ногавице панталона, које су опет, на горњем делу причвршћене за гвоздени оквир трупа.

Поручник Седлер је тврдио да ће за извесно време лако направити и машину за ходање. Али од тога, као непотребног, одустало се јер за време дневне инспекције стража никад не гледа у ноге, већ само број главе. Сматрало се да Албертове климање ноге неће привлачити пажњу стражара задовољних ако број глава које се ритмички таласају у строју, тачно одговара броју на цедуљи што им је предао подофицир. Тако је Алберт морао да се креће, руку под руку, између двојице другова.

Бекство

План је био врло прост: пребацили Алберта до купатила у деловима. Неко би понео његов капут, неко капуту, а неко у свом пешкиру главу, док би се ноге пренеле испод шињела. Друг који се спремао на бекство носио би испод униформе одело шведског морнара. Одмах по доласку у купатило, сакрио би се у клозету који, како је утврђено, Немци нису употређивали.

После туширања Алберт је морао да буде склопљен и постављен у строј са осталим друговима. Најтежи тренутак би био када Алберт пролази кроз узана врата на свега корак од стражара који чека да преброји заробљенике. Али сматрало се да спремношћом шалом или попуњеном цигаретом већ одређених заробљеника за то, мо-

же да се одврати пажња стражара за који тренутак.

Руку под друку са друговима Алберт ће затим „корачати“ ка логору. Климајући главом и трепћући очима на сунцу као стари лисац, он ће измаћи површном прегледу на главном улазу и тако ући у логор, остављајући горе бегунца који треба да изађе из склоништа напуштеног и од страже, и да се са исправама, одлично фалсификованим у логору, укрца у воз за Либек или Свињеминде.

Дан Албертовог првог изласка освануо је обасјан сунцем. Око подне су се на небу појавили облаци, и сви који су одлазили на купање тога дана, страховали су да не падне киша која би не само променила Албертов лик, већ би га једноставно распула.

На првом „испиту“ Алберт је добро прошао. Чак и они који су знали за њега, тешко су могли да га распознају међу заробљеницима док су силазили са брежуљка.

Тог дана Алберт је заменио потпоручника Карлтона Пикока. Док су се остали заробљеници, заједно са Албертом, враћали из купатила у логор, потпоручник се нешто касније неопажено извукао из купатила. Доспео је у Либек, где је преко мреже припадника покрета отпора, успео да се врати у Енглеску.

Али трећег дана, када је Алберт рашрафљен престао да се појављује, Немци су на посебно строго контролисану прозивици утврдили да потпоручника Карлтона Пикока нема. За њих је он на волшебан начин нестало. Команда логора предузела је нове мере предострожности: стављене су бодљикаве жице на кровове. Убеђени су били да је на тај начин затворен последњи начин за бекство.

Смрт Албертова

Изгледало је да Алберт по седеје изванредне способности, па је за идуће дане купања припремљен низ бекстава. Немци су били прописно намагарчени. Алберт је без грешке играо своју улогу, и сваки његов двојник се ускоро нашао на слободи.

Једног дана немачки стражари који су пратили групу заробљеника до купатила, добили су за ручак покварене кобасице. Алберт је тада требало да замени Канађанина Мича који је већ отишао у скровиште. Немцима је ускоро позлило, и они су полетели право у — скровиште. На своје запрепашћење нашли су скривеног заробљеника.

Алберт је после купања већ стајао у реду. Ситуација је постала трагикомична. Заробљеници су пребројавани. Немци су видели да су сви на броју. Када се појавио онај скривени заробљеник нашли су се у чуду. Да буде један мање — просто је немогуће, али један више — то је баш сасвим искључено.

За тренутак док су се немачки стражари, окренути на другу страну, договарали шта да раде, Алберт је нестало. За три ока његово место је попуњено, а на наивним лицима заробљеника ништа сумњиво није могло да се открије. Немци су још једном пребројавали и онда се тек запрепастили. Изморени бројањем и дерњавом, повели су заробљенике назад у логор.

Када се по повратку у бараке повела истрага, Албертови часови су били избројани. Половина људи је претрпела сена без резултата. Ни Албертов капут, ни његове „ноге“ на брзину деформисане нису изазвале никакву сумњу. Али при прегледу последњих десетак заробљеника један стражар је приметно како се неки округао предмет откопчао испод једне бараке. Немац је, са тријумфом на лицу, нашао Албертово одшрафљену главу. Са великом помпом Алберт је предат команданту логора.

Тиме је завршена истинита прича о Алберту који се маја месеца 1943. године родио у немачком заробљеништву и омогућио бекство неколицини британских заробљеника. А сам је остао вероватно последњи заробљеник у Немачкој иако се његово име никад није није налазило записано ни на једном значајном списку неког логора.

ПРИЧЕ ИЗ БОНД СТРИТА

М а стотине хиљада улица на свету, али мало њих је стекло толику славу да се често помињу. Једва дванаест! Међу њима су поред других: Улица Кертнер у Бечу, Виа Венето у Риму, Курфирстендам у Берлину, Пета авенија у Њујорку, Ри де ла пе у Паризу, Бонд стрит у Лондону, која је стара 250 година.

Ту, изгледа, као да је време стало. Сваког часа човек мисли да ће срести Њелзона, Бајрона или Дикенса. Читав иметак може ту да се изда за мали комад накита, а само неколико корака даље да се за неколико шилинга купи пуловер. На истом тлу, где данас промичу лимужине, вребале су, за време краља Карла II наоружане банде злогласног „капетана Блада“ путнике који су ишли према Истенду. Тако је било све до дана када се у најлукузнијој кући настанио расипни Томас Бонд. После њега многи људи су жртвовали читав иметак само да би становали у овом крају. Са богатшима дошли су трговци који су за њих снабдели своје радње најбољом и најскупљом робом. Наследили су их потомци. Тако се још и данас у дућанима Бонд стрита осећа дах минулих векова.

Када је Чарлсу Лаутону поверена главна улога у филму „Побуна на броду Баунти“, отишао је кројачу у Бонд стрит да добије објашњење о униформи коју је у филму требало да носи.

— Молио бих вас за нека обавештења о униформи коју је, у своје време сашивеу у овој радњи, носио капетан Уилијам Блај — обратио се глумца кројачу.

Човек иза старог пулта замислио се за часак, а онда упитао:

— Када је отприлике униформа била поручена?

— Колико ја знам, 1787. — одговорио је Лаутон.

— У реду, господине, причекајте час!

После четврт сата вратио се. Под руком је носио дебелу књигу увезану у кожу. У њој је пронашао меру, боју и остале појединости о униформи коју је капетан Уилијам Блај пре непуних 200 година поручио.

Када је кројач касније присуствовао премијери филма, утврдио је да су се његови наследници најтачније придржавали његових забелешки. Ни једну једину грешку није пронашао на униформи.

Више од 200 година ова кројачка радионица у Бонд стриту снабдева униформама припаднике морнарице — почевши од морнара до адмирала. При свакој поруџбини бележе се појединости и остају сачуване за вечна времена.

Неколико корака одатле налазиле су се елегантне просторије литерарног клуба. Ту је био стални гост Џонатан Свифт, писац „Гуливерових путовања“, као и многи други бесмртници. Геј, који је такође спадао међу сталне госте клуба, добио је за прво издање своје „Опере за три гроша“, за оно време, огромну суму од 60.000 шилинга, а

за друго 150.000. Као и сви метници ни Геј није умео да рукује новцем. Да не би дочекао старост у бедојводи од Квинсбороа преузео је управу над његовим имањем. Старе хронике кажу: „увидала је војвоткиња песника у вату, хранила га пилићима и кајмаком, док није постао дебео и тром и тако изгубно сваку литерарну амбицију“.

У кући број 13 налазио се други клуб, чим је члан био Бајрон.

Кад човек отвори старе књиге муштерија апотеке у Бонд стриту заборави да сада над њим грме млазњаци, јер на њега имена свих знаменитих људи о којима се у Лондону говорило у 18. и 19. веку. Књижевници, научници, ми-

сници, глумци и други овде су се снабдевали пилулама и другим потребама.

Бетовен пише у једном свом писму из 1822. да је у Бонд стриту један од најбољих музичких издавача Чепел. Писмо се чува данас у Бонд стриту као драгоцен документ.

Одлична муштерија славног енглестовог издавача био је Чарлс Дикенс, који је ту одржавао своје читалачке вечери. Испочетка је за то добијао 50 гвинеја, али после Дикенсовог другог путовања у Америку, издавач је платио писцу 10.000 фунти за 100 предавања. Само, те читалачке вечери биле су велики напор за већ остарелог Дикенса.

КАМУФЛИРАНЕ КЊИГЕ

Аутобус у Менхетну. Седим поред једне елегантне младе жене која из ташне вади књигу са насловом: „Погреби могу да буду смешни...“ Пошто ми се учинило да нисам добро прочитао, нагињем се мало и — сусрећем женин поглед.

— Опростите ми због моје можда непристојне радозналости, али ви читате неку за-ста необичну књигу...

Жена се насмеши и одговори:

— Ох, то је само омот. Погледајте...

На унутрашњој страни омота пише: „Не судите о једној књизи према њеном омоту“. Испод тога стоји назив и адреса неке „Пејкове компаније за омоте на књигама“. Бележим адресу. Још нешто: жена у аутобусу читала је неку књигу о византијској уметности којој није била по-треба никаква „камуфлажа“.

Новинар из Европе који је доживео овај необичан сусрет у једном њујоршком аутобусу, отишао је сутрадан да потражи „Пејкову компанију за омоте на књигама“ чију је адресу прибележио. Примио га је Хју Пејк, „проналазач“ лажних омота за књиге и показао му своје најновије омоте који су сви уметнички израђени и делују као „прави“ — сем наслова. Да наведемо само неке од

њих: „Како сам плела пуловер за своју корњачу“. „Кратка историја грицкања ноктију од Венере Милоске“. „Како сам преварио државу при плаћању пореза“.

Пет оваких омота за један долар. Поруџбине пљуште. Хју Пејк тврди да омоти о бесмисленим и необичним насловима пружају изврсне теме за разговор у друштву, нарочито у кишне дане. Ко рескира мало више новца, може да добије омот на коме се

као аутор наводи неки пријатељ или познаник с којим човек жели да се нашали. Замислите омот с насловом: „Како сам преварио државу при плаћању пореза“, а испод њега име неког познатог банкара или адвоката. Посао цвета, људи се забављају и вероватно чак и не размишљају о томе да би им књиге са обичним, правим насловима могле пружити много боље теме за разговор.

ЧАРДАК

Од прве половине 16. века у Хрватској, Угарској, Штајерској и Корушкој уведена је нарочита служба на граници — осматрање и обавештавање народа о упадима Турака у ове територије. Заједно са формирањем Војне крајине утврђен је и систем ове службе: да се осматрање врши са чардака и народ обавештава на узбуњу на три начина — помоћу ватре, пуцањем или звоњавом са цркве.

У 18. и 19. веку дуж целе аустријско-турске границе: Уном, Савом и Дунавом подигнути су у ту сврху чардаци. Грађани су од дрвета или зидани на стубовима од три метра висине, да би преглед са

њих био шири, да би се стража у њима заштитила од поплаве а и боље бранила у случају напада. До чардака се пењало дугим покретним лествицама које су могле потпуно да се увуку у чардак. Сви да у зидовима па и у поду биле су избушене пушкарнице тако да је при нападу могло да се пуца на све стране.

Посада у једном чардаку обично је имала десет до 30 чардаклија које је предводно један каплар. На свако пола сата хода налазио се по један чардак а сви су служили као белем за одбрану па и као санитарни кордон који је спречавао преношење куге у ове крајеве.

И Турци су са своје стране имали чардаке само много веће али са већом посадом.

Сама реч чардак је персијског порекла и значи: летњи ковац, кућа; висока зграда на каквом поседу или у граду, окружена баштама; беговски дворац; велика соба на спрату са лепим видом; колиба на стубовима направљена у пољу. Чардаклија (персијско-турска реч) означава: велику собу на спрату у босанским кућама са добрим видом или лозу, одрину (лозу која се повија уз пободено коље). Реч чардак је персијска сложеница. Чар значи 4, а так значи свод, лук у градитељству. Чар так — зграда на четири свода.

ДРВО

„Деда - унуку“

Дрво гинкго једини је представник породице већ давно изумрлог дрвећа и расте на земљи неколико милиона година. Научници сматрају да му је постојбина у Кини, одакле је било најпре пренесено на Јапанска острва, а затим у Европу и Америку.

Гинкго расте веома споро због чега га у Кини називају још и именом „гу-сун-шу“, што значи: дрво деда-унуку. Наиме, ако млад човек посади ово дрво он мора да сачека рођење свог унука па да тек тада убере с дрвета прве плодове.

Плодови дрвета гинкго укусни су и хранљиви, али их не треба јести у већим количинама јер садрже неке наркотичне материје. Кинески лекари препоручују их против кашља и неких других болести, а жене справљају од плодова козметичко средство за освежавање коже.

Дрво гинкго сматрано је некад као свето тако да се и данас често може видети крај пагода и светилишта. У планини Лушани, недалеко од манастира Хуанлунси, овај „патријарх кинеских шума“ има иза себе више од 3.000 година живота. Његово огромно стабло, које једва могу да обухвате четири човека, високо је 33 метра.

Данас се гинкго првенствено сади као декоративно дрво мада се од њега добија и одличан грађевински и столарски материјал. Оно је нарочито лепо ујесен, кад се његови лезаста листови претварају у златасте. У Кини гинкго симболише срећну судбину и његови плодови, обојени црвено, износе се на свадбени сто.

ДЕДА ЗА РЕПУ...

Све је почело од неопрезности Парижанина Пимантелија. Док је петљао око револвера овај је опалио: метак је пролетео кроз отворен прозор у стан с друге стране улице и разбио огледало испред човека с бријачем у руци. Од изненадног праска огледала човек се тргао, рука му се спустила и бријач засекао реп мачке која је седела на полици. Мачка је замаукала од бола, скочила на прозор и оборила саксију с цвећем, која се сручила на плећа једног пролазника. Уплашен човек је одскочио у страну и сударио се с послатичарским помоћником који је на глави носио даску пуну торти и пастета. Све се расприштало и размазало по асфалу. У пролазу се један пролазник оклинуо и пао испред ногу жене која није успела да се одржи под налетом па је и сама пала. Мачка је са „сима“ изгубила равнотежу и стрмоглавила се на улици посред гомиле која се из радозналости окупила и једном од њих озледила око.

Завршетак ове приче, у коју је тешко поверовати јер је налик на неки урнебесни филм, сазнаће се на суду. Да ли ће злосрећни Пимантели бити окривљен за „ланчану реакцију“ и осуђен да плати одштету — интересује и француске правнике.

ПАЛОЛО

У Тихом океану крај острва Самоа живи на дну мора црв палоло. Необичан начин његовог размножавања тесно је везан са плимом у Месечевим менама. Сваке године у октобру или новембру палоло се дели на пола: једна половина остаје на морском дну, а друга „натоварена“ јајима подиже се на површину где се обавља размножавање. Палоло, заправо његове половине, увек испливавају на површину ујутру, и то онор дана кад Месец достиже своју последњу четврт. Тих дана површина мора просто кипи од црва. Од огромне количине црва и њихових јаја морска вода постаје бела као млеко.

Сроднике палоло-црва на острвима Фиџи и Гилберт називају „мбалоло“. Они се размножавају на исти начин, само у друго време: у јуну или јулу. На Малајском архипелагу црви слични палолу придржавају се другог „календара“: размножавају се у марту-априлу, други или трећи дан после Месечеве друге четврти, то јест у време највише плиме.

ПОВИСИТЕ ЦЕНЕ...

Раније су америчке филмске компаније често слале читаве експедиције да снимају документарне филмове у унутрашњости те земље. При доласку једне такве експедиције одјекнуо је там-там и његово бубњање се настављало из места у место. Кад је вођа пута упитао водича шта то уробијени једни другима саопштавају, овај се прво колебао да одговори, и најзад је признао: „Порука каже: „Иду Американци са много долара“. Повисите све цене.“

WALT DISNEY 101 ДАЛМАТИНСКИ ПАС

КАД ГОД БИ ТЕ-ЛЕФОН ЗАВОНАО, ПЕПИТА И ЈАБИМО ПОТРИЧАЛИ...

ДА... ЈА САМ... РОМЕР РЕДКЛИФ...

ОПЕТ ПОГРЕШНО ОБАВЕШТЕЊЕ! ОХ, РОМЕРЕ... ШТА ДА РАДИМО?

ОХ, ПОНГО... ШТА ДА РАДИМО?

ПРОШЛА ЈЕ СМТАВА СЕДМИЦА, А ОД КУЦА НИ ТРАГА. СКОТЛАНД ЈАРД ЈЕ БИО НЕМОЉАН...

ОНИ СУ УЧИНИЛИ СВЕ ШТО СУ МОГЛИ, ПЕПИТА... САД ЈЕ НА НАМА ДА ТРАЖИМО НАШЕ МАЛИШАНЕ!

АЛИ, ПОНГО... ШТА МИ МОЖЕМО ДА УЧИНИМО?

УЗБУНИЋЕМО СВЕ ПСЕ У ЛОНДОНУ... ПРЕКО ВЕЧЕРЊЕГ ЗАВИЈАЊА!

ВЕЧЕРЊЕГ ЗАВИЈАЊА?

У ВЕЧЕРИ, КАД СУ РЕДКЛИФОВИ И ЊИХОВИ ЈОУБИМЦИ КРЕНУЛИ У УБИЧАЈЕНУ ШЕЊУ ПО ПАРКУ, ПСИ СУ СЕ ИЗДОВОЗИЛИ...

САД НАМ СЕ ПРУЖА ПРИЛИКА!

ВИ КРОЗ СУМРАК СЕ РАЗЛЕГЛА ПОНГОВА ПОРУКА СВИМ ПСИМА ЛОНДОНА И ЕНГЛЕСКЕ...

ПОНГО ЈЕ СТАЛНО ПОНАВЉАО СВОЈУ ПОРУКУ ПРЕКО ПСЕ-ТЕГ ТЕЛЕГРАФА...

ВИСОМЕТРИ-МА ДАЛЕКО, У ХЕМ-СТЕДУ...

ШТА ЈЕ ТО ДАНИ? КО ТО ТЕЛЕГРАФ РА?

ПОНГО... ИЗ ЛОНДОНА... ШАКЕ ОПШТЕ-ПСЕКУ УЗБУНУ... ЧУЈМО...

ПЕТНАЕСТ ШТЕНАДИ... ДАЛМАТИНСКИХ ПСИГА... УКРАДЕ-НО!

НАСТАВИТЕ СЕ

ЛАТА РАЗМЕЛА МНОГА ПИСМА КОЈА ЈОЈ СЕКРЕТАРИЦЕ ИЗДАВАЈУ КАО НАРОЧИТО ЗАНИМЉИВА

ЛАТА — велика певачица индијског филма

Најпродуктивнија певачица не живи у Холивуду већ у Бомбају

Ко има највише шлагера снимљених на грамофонске плоче? Дорис Деј? Френк Синатра или Бит Крузби? Потврди одговори на ово питање били би погрешни. Рекордер не живи у Холивуду, Лондону, Паризу или Риму, већ у Бомбају. То је једна жена: Лата Мангешкар. Ова 32-годишња Индијка има досад преко 6.800 песама снимљених за филм и плоче. Њено име не познаје само 430 милиона људи који живе у Индији, већ и милиони у многим азијским и афричким земљама. Али она делује само из позадине: свакој филмској глумици која не уме да пева и при снимању отвара само уста — даје свој глас.

Да би се разумело шта то значи, треба знати да је песма саставни део сваког индијског филма. Од 300 филмова који се годишње сниме у Индији многи су највећим делом испуњени песмом. Зато Лата није само највише запослена певачица у филмском студију њене земље, него и права краљица индијског филма. Врло често она пева у једном филму песме две различите глумице. Једном је чак њен глас заменио четири: Јунакињу, противницу, ташту и собарицу.

ПЕВАЧИЦА НА 14 ЈЕЗИКА

Све песме и шлагере које Лата пева, снимљени су на

са осам година је већ наступала јавно. Тако је почела каријера једног даровитог детета. Кад јој је отац умро оставио је жену с петоро деце од којих је она била најстарија. Сви њима је њена помоћ била потребна.

У 1942. години, када је имала 13 година, почела је да ради у једном филмском студију. То је било само за хлеб, а касније је дошао успех. Снимала је већ и за грамофонске плоче. Али, она се трудила да постане што популарнија више због славе него због зараде.

УВЕК НОВЕ ПЕСМЕ

Тек у 1949. години Лата доживљује први велики успех. Снимао се филм „Барсат“

грамофонске плоче и могу се наћи у свим радио-студијама од Цакерте до Каира. На тај начин се њен глас шаље даље кроз етар, другим милионима људи. Песме које она пева воле сви — од обичног становника села до најбољег интелектуалног критичара, услед чега њену песму индијски филм радо и даје.

Индија је земља у којој се говори много језика. И домаћи становник кад путује даље од свог места осећа се као странац. За Лату ово није проблем, она пева на 14 језика, а у ствари само један одлично познаје. Научити до бро песму на страном језику није лако али она у томе успева.

Да би олакшала посао она забележи непознате стране речи и онда ступа пред микрофон. Чак и стручњаци не мерења њеном изговору јер она пева увек чисто као на свом матерњем језику.

СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

Латин отац је био познати глумац-комичар. Још кад је била четворогодишња девојчица он ју је увео у тајне класичне индијске музике, а

(Киша) у коме је Лата певала шест песама. Шест песама којима је освојила целу Индију. Данас је њен глас добро плаћен и она се не држи тачно одређеног времена за рад али ипак свих шест дана у недељи испуњава послом и пева дневно две, понекад и четири нове песме. Има дана кад проводи и по 18 часова у студију.

Лата је још неударна. Она живи са мајком, једним братом и две сестре у стану на мору. Дневни распоред познате индијске певачице почиње око пола осам: прво разговор са три секретарице које су у сталном контакту с продуцентима због склапања уговора, и које одговарају на преко хиљаду писама дневно. У девет одлази у студио на снимање обучена у памучан сари и са сандалама на ногама.

Пошто добије текст песме она га нотира и прелази у салу за вежбе са оркестром.

Лата воли индијску класичну музику а у слободном времену пише и песме. Али осећа се већ уморна и каже:

— Четири пуне године нисам имала одмор. Требао би, изгледа, да се јако разболим да бих га добила.

Тајна депеша

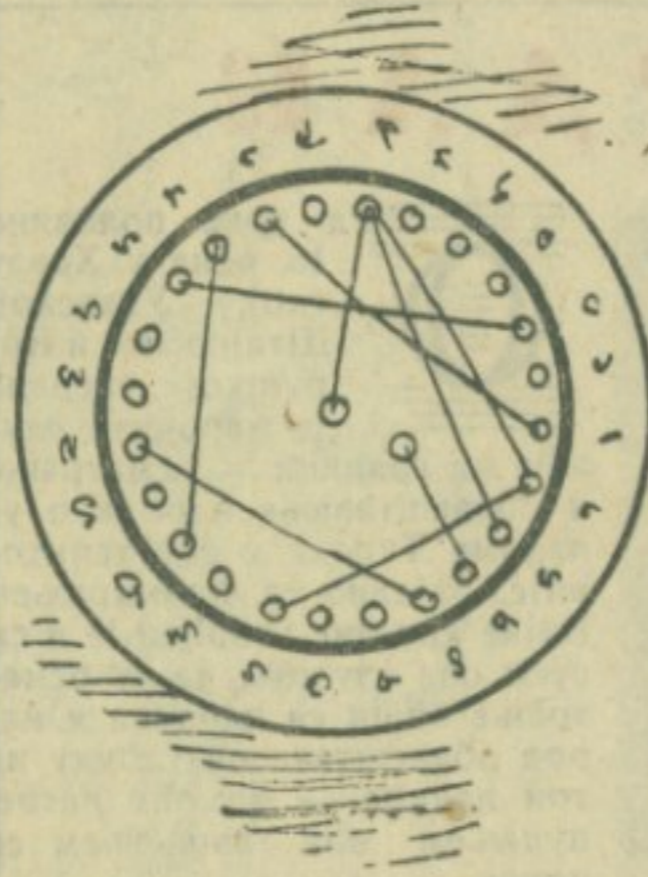
Тајна депеша родила се у 7. веку пре наше ере у Грчкој, и називала се „скитала“. Шта учинити да писмо на писано обичном азбуком и обичним речима буде разумљиво само ономе коме је упућено?

Оба „кореспондента“ добијала су по једну палицу истог пресека. Затим је један од њих обмотао око ње кожну траку, и то тако да су се ивице кожане спирале тесно

Касније је метод „шифровања“ усавршен. Грци су за писање тајних порука употребљавали два једнака мања дрвена круга са рупама по ивици од којих је свака представљала по једно слово азбуке. Две рупе у средини круга указивале су својим положајем на то који отвор на ивици треба узети као „прво слово“. Дрвени круг углављивао се у дрвени прстен по коме су била исписана слова. Онај који је слао „депешу“ провлачио је једну нит кроз отворе који су одговарали словима његове поруке у случају да је једно исто слово требало два или више

пута употребити, нит се прво провлачила кроз средишњи отвор и поново се враћала у отвор на ивици. Кад би порука била исписана, прстен са словима се скидао, тако да је остајао само дрвени круг са испретлетеним нитима.

Прималац поруке углављивао је дрвени круг у свој прстен са словима одређујући њихов однос према рупама у средини круга и на тај начин одређивао од кога слова треба почети читати. Порука се читала на тај начин што се нит извлачила а слова записивала, али не као обично, већ у обрнутом реду: од последњег према првом.

приљубљивале једна уз другу. На намотаној траци писало се по дужини штапа. Кад се тако исписана трака одвије, из испрекиданих речи и слова нико није могао да разуме шта је на њој написано. Прималац писма требало је само траку поново да спирално намота на своју палицу и смисао написаног постајао је јасан.

ВАЉДА ЈЕДИНИ

Близанци-стогодишњаци ваљда једини у Европи — а можда и у свету — живе у Шведској. Њихов стоти рођендан био је празник готово за део Ронеби. Слављеници Мартин и Рудолф Андерсон још су невероватно свежи духом, интересују се за све догађаје у њиховој земљи и у свету. Здравље их боље служи него њиховог „млађег брата“, 86-годишњег Карла који због назеба није могао да дође на свечаност. Мартин није жељен, а Рудолф има осмор деце и сва су била на окупу. Браћа живе у различитим старачким домовима који нису много удаљени један од другог тако да бар једном месечно стижу да се посете.

ЗНАМЕНИТА ЛУЛА

О 400-годишњини британске индустрије лула приказана је једна лула знаменита за почетак ове гране индустрије у Великој Британији. У Енглеску ју је донео чувени колонизатор сер Валтер Рели и на двору краљице Елизабете I „приказао“ како се на њу пуши. Ово је био подстрек за развој британске индустрије дувана и лула. На дан четврте стогодишњице њеног постојања на историјску лулу пушио је један његов потомак, Хемфри Гилберт.

Питер Устинов

УЛОГА КОЈА МУ ЈЕ ДОНЕЛА „ОСКАРА“. УСТИНОВ КАО ВАТИЈАТУС, УПРАВНИК ШКОЛЕ ГЛАДИЈАТОРА У ФИЛМУ „СПАРТАК“

УСТИНОВ СА ЖЕНОМ И ДЕЦОМ... НЕГДЕ У СВЕТУ

СИГНАЛНИ «ТЕЛЕГРАФ»

Ако желиш да брзо доставиш неку вест потребно је да узмеш две глинене посуде једнаке висине и ширине и са једнаким отворима на дну — саветовали су стари Грци.

У те судове они су постављали по један усправан штапић с једнаким бројем засека. Сваки од њих означавао је неки догађај, обично трагичан: „Непријатељски коњаници упали у земљу“, „Приближавају се непријатељски бродови...“

Судови су слати на два различита места: један на отпремну, а други на пријемну станицу. Тамо су били напуњени водом услед чега су се штапићи у њима претварали у пловке.

Када би се збио неки од догађаја чије је значење било урезано на штапићу, на отпремној станици високо би подигли буктињу. Са пријемне станице такође су одговарали буктињом, што је значило: спремни смо да примимо поруку. На отпремној станици тада су спуштали буктињу и истовремено су извлачили чепови из отвора обеле посуде. Веда из судова почињала је лагано да истиче и пловак би тонуо. Кад би зарез на пловку са жељеним значењем дошао у исту равну са горњом ивицом посуде, подизањем буктиње у отпремној станици даван је знак да отвор на дну треба затворити. На пријемној станици тада би прочитали зарез који би и код њих био у истој равни са ивицом суда.

Али, помоћу овог „телеграфа“ могао се преносити само ограничен број порука — онолико колико се могло забележити на пловку. Поред тога, њиме се нису могли саопштавати и бројеви: колико се непријатељских бродова приближава обалама, колико је коњаника прешло границу?

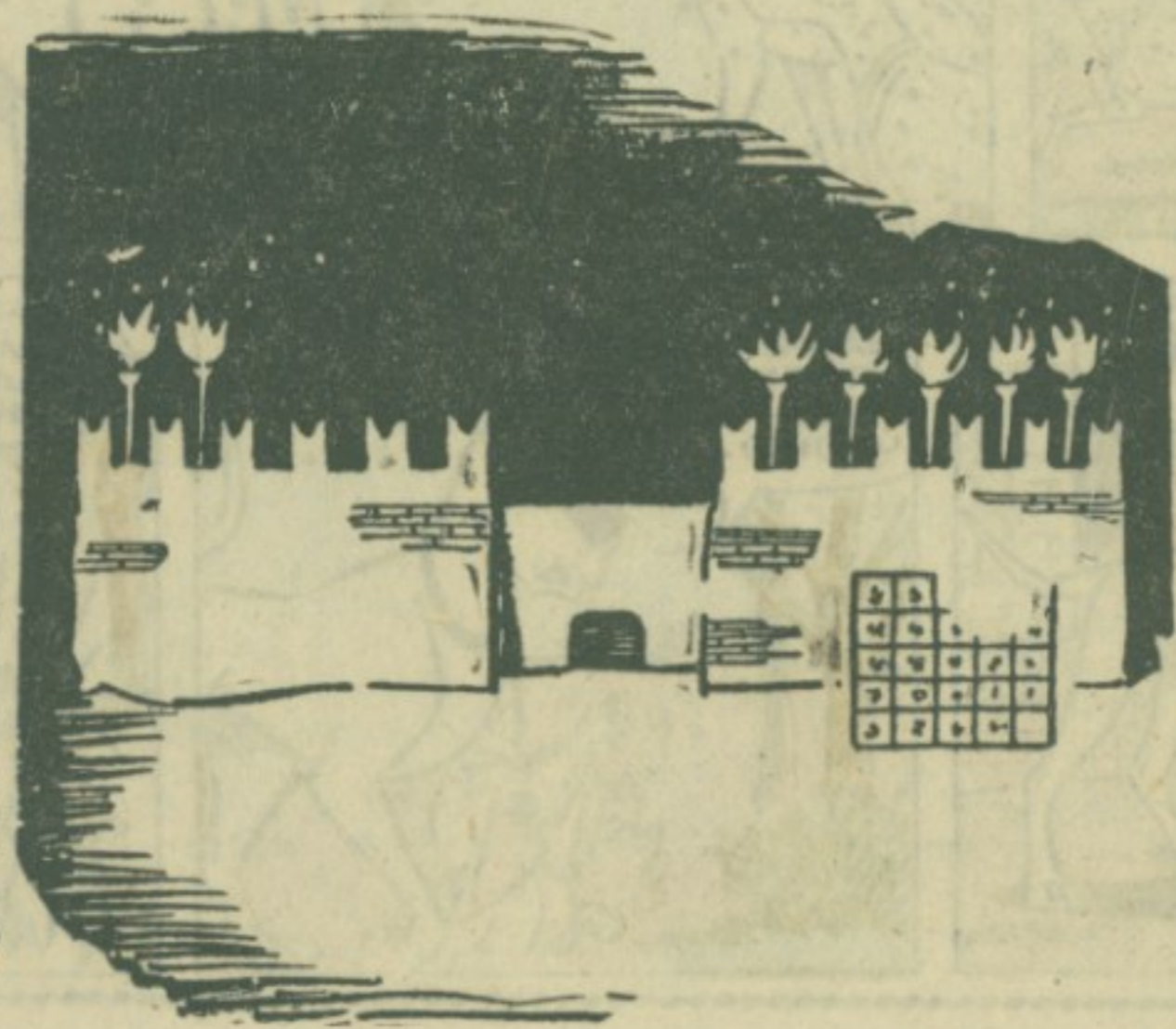
Тада је у помоћ „притекао“ сигнални телеграф. На отпремној станици била су подигнута два зида са „зубима“ на одређеном растојању.

Свака станица је имала „књигу шифри“ у којој су 24

слова грчке азбуке била распоређена у пет таблица са по пет слова у свакој сем у последњој у којој их је било свега четири.

Претпоставимо да вест коју треба саопштити почиње словом које у другој табlici заузима пето место. Тада би се између „зубаца“ на једном зиду подигле две, а на другом пет бакљи.

За реченицу од 23 или 25 слова било је потребно око 200 сигнала. За једну ноћ могло се на овај начин саопштити веома много порука које су се од станице до станице преносиле по читавој земљи.

интернационалном свету филма и позоришта Питер Устинов заузима место правог уметника. За учествовање у филму „Спартак“ добио је „Оскара“ за најбољу споредну улогу. О овоме Устинов каже у шали:

— Добио сам додуше „Оскара“ али сам играо само управитеља школе за гладијаторе, док сам у „Кво вадису“ био лично Нерон.

Устинов је руског порекла, али се родио у Лондону. Његов отац је познати журналиста, а мајка му је америчка сликарка. Још као мали волео је да имитира познанике својих родитеља. У школи је био омиљен међу друговима, јер је изванредно духовито представљао учитеље и професоре.

Са 16 година постао је њак глумачке школе при лондонском позоришту. У разним кабареима је својим личним монолозима пародирао знамените личности. Кад је имао 21 годину написао је први позоришни комад „Кућа жаљења“, који су чак и строги критичари оценили као врло добар.

За време рата био је у војсци и у слободном времену написао више комада и сценарија, који су после рата са успехом приказивани и филмовани. После изласка из војске 1946. написао је на тражење Министарства ваздухопловства филм о радару под насловом „Школа за тајне“.

Као свестрани познавалац филма и позоришта, Устинов је убрзо стекао славу. За више филмова написао је сценарија, играо главне улоге у њима и у исто време их режирао. За енглеску телевизију створио је омиљене приче у наставцима а америчка телевизија га је упознала као глумца. Његова свестраност изгледа неограничена: пише за новине, глуми, продуцент је, писац сценарија и режисер.

Поред тога течно говори: енглески, француски, немачки, италијански и шпански. У овоме му помаже не само талент него и веома сконцентрисан рад. За време снимања „Спартак“ нашао је времена да напише и своју прву књигу „Онај који губи“, припремио је филм „Романов и Булијета“ и спремио скице костима за овај филм. За време снимања „Кво вадиса“

писао је своје дело које је имало највише успеха: „Љубав четири пуковника“. Овај комад приказан је са великим успехом у 14 земаља.

Из свог првог брака са Изолдом Денхам има ћерку Тамару. Друга му је жена канадска глумица француског порекла Сизан Клутије. У том браку има троје деце, две ћерке: Павлу и Андреа, Клаудију и сина Игора.

Породица Устинов нема стално место боравка. Сад живи у Холивуду, сад у Њујорку, Лондону, Паризу, Кани, Риму или у неком другом граду света. Госпођа Устинов тврди да се већ потпуно привикала на овај чергарски живот. Међутим, њихов живот не би могао бити другачији јер тамо где Питер има успеха, породица се осећа као код своје куће.

Многи тврде да је баш тај чергарски живот везан за успех Питера Устинова. Он је искупио немиран и виталан дух да би могао седети на једном месту. Велика љубав и разумевање веку Устинова за његову породицу. Да ли су његова деца наследила његов свестрани таленат... то ће показати будућност.

НЕСУЂЕНИ ПОКЛОН

Како је Трећа македонска бригада запленила целу композицију која је возила поклон команданта групе армија „Е“ фелдмаршалу Герингу за његов рођендан

Б ијача, мало планинско село на падинима Козјак, било је готово ослобођено. непријатељ је већ напустио сеоске куће које су, изграђене од камена, биле веома погодне за одбрану. Само су још његови војници остали збијени на уском простору око школске зграде искићене митраљеским цевима и пушкарницама.

Батаљон јунака Христијана Тодоровског-Карпуша стезао је око школског дворишта обруч. Под заштитом минобацача, партизани су се приближавали зидинама зграде. У тренутку када је истуреним деловима батаљона био потребан још само један човек па да се нађу у мртвом углу уз саму зграду — минобацач

је заћутао. У првом тренутку се помислило да је то убијачени прекид за припрему мина за нову паљбу. Али прошла су два три минута а он се још није јављао.

— Шта се догодило? — упитао је командант Карпуш.

— Минобацач у квару — одговорили су — послуга не може ништа да учини.

Командант је одмах, најкраћим путем, преко чистине, потрчао ка рову у коме се налазило минобацач. Стигао је срећно и зналачки почео да послује око оруђа. Борци су знали да је он спретан и сваког часа су очекивали да отуда блесне пламен. Али уместо експлозије мине убрзо се пронала тешка и поразна вест: Карпуша је погодило непријатељско зрно.

Док је радио око минобаца-

ча, на једном прозору школске зграде појавио се непријатељски војник, навишано добро и устредео Карпуша право у срце. Наступила је тренутна смрт.

Карпушевци

Жалост је била неизмерна. Људи просто нису веровали да је Карпуш погинуо. Када је борба престала свако је хтео да се лично увери у то.

Батаљон којим је Карпуш командовао добио је његово име а када је неколико дана касније, 26. фебруара 1944. године у Жегљанима формирана Трећа македонска бригада у њен састав је ушао у Карпушев батаљон. Обраћајући се његовим борцима друг Светозар Вукмановић-Темпо их је, на свечаности у Жегљану,

назвао карпушевцима. Песник Ацо Шопов, надахнут делима овог јунака, и дирнут тугом ратника за својим командантом испевао је песму за марш Треће бригаде, популарну корачницу „Ко челик сме није“.

Предаја или скок у реку

Тек формирана Трећа бригада, ојачана јужноморавским и косовским партизанским четима, ишла је према манастиру Прохор Пчињски где је требало одржати партијско и војно саветовање македонских руководилаца. Али бригади су пошли у сусрет четници. Њихови корпуси су хитали са свих страна, нарочито са Кукавице у намери да разбју бригаду и запоселну манастир и околину.

Већ у Селцу бригада се упу-

ник преда. Али, није дочекао. Две узастопне ноћи Ботвиник није спавао. Тражио је решење. То је била најдужа првенствена партија.

После бурних овација, Ботвиник је опет добио договор венац — пети по реду. Верује се да још неће бити и последњи.

ДА НЕ УМРЕ НЕПИСМЕНА

Једна бака из неког села у близини Севиље у Шпанији уобразица је у својој деведесет седмој години да неће моћи мирно да умре зато што је неписмена, па је затражила да је неко од њених унучића или праунучића, којих је имала четрдесет седам, научи да чита и пише. Разуме се да се одмах нашао добар праунук који је своју бакицу од близу сто година, за три месеца научио да пише и чита. Малом учитељу је тек десет година, али му то није сметало да почува баку. У месној сеоској школи бака је чак положила испит.

КОНЗЕРВИСАНА ВОДА

Адвокат Морисон из Бостона дошао је на идеју да се и вода може конзервисати и добро продавати. У ту сврху саградио је фабрику у којој се недељно преради око 150.000 кутија конзервисане воде. Ова такозвана стерилизована вода, углавном је намењена бродолазницима и оним насељима где је природна вода загађена.

Ова творница свакодневно прима све више поруџби на па су саграђена и складишта за стерилисану воду у конзервама, као резервоар ако вода у чесмама постане загађена.

Све за туристе

У Паризу сваки турист за 15 долара може да добије кола, шофера и тумача и да са њима пође у куповину или по граду. Ради прекарнаивања времена и освежења, у колима се увек нађе и боца шампањаца.

Јабука у претплати

Једна швајцарска фирма је дошла на оригиналну идеју: увела је од новембра до маја претплату на јабуке. Свака домаћица која се претплати на 14 дана — добија по шест килограма јабука. Цене су тада ниже а добија се и корпа бесплатно. Швајцаркиње су показале велико интересовање за овакав начин снабдевања воћем.

Жене у већини

Жене више од мушкараца воде да играју на лутрији и да купују срећке — утврдили су статистичари у Западној Немачкој. Показало се да су две трећине купаца срећка жена, односно да од десет њих, седам по правилу игра на лутрији. Једино на фудбалској кладионици мушкарци су у већини.

Десет вагона кратих послastiцама

После многобројних победа Треће бригаде, дошао је напад на Ристовац који се не убраја у оне најважније. Али га преживели учесници памте углавном по занимљивом плену који им је пао у руке.

У тренутку напада, на железничкој станици се затекло неколико возова. Један од њих са десетак вагона Немци су нарочито добро чували и бранили, више чак него композицију са цистернама бензина.

Пошто партизани нису могли да продру у станицу зграду јер је постала врло јако упориште, из једне цистерне су точили бензин и њиме пољивали зграду. Био је довољан само један жижак и зграда је букнула. Из пламена се готово нико није извукао.

Освајањем станичне зграде отпор непријатеља је био савладан. Браниоци оних десетак вагона су се, додуше, још очајнички борили, али су убрзо и они присиљени на повлачење. У журби нису стигли да униште композицију. Остало је све натакнуто. Код једног заробљеника је нађено чак и писмо команданта групе армија „Е“ упућено фелдмаршалу Герингу.

„Поводом Вашег рођендана — писао је тај командант — шаљем Вам овај скромни поклон...“

На крају писма командант моли да се фелдмаршал, ако је могуће, заузме за његов премештај у неко друго место, 8. јуна Немачкој.

„Скромни“ поклон није уручен слављенику. Припао је Трећој македонској бригади, Косовском одреду и Јужноморавском батаљону.

А плен је био огроман: десет вагона кратих сувог грожда, поморанџи, ликера и других послastiца. Нашао се и један вагон са одећом.

Пошто партизани нису могли да понесу собом сав плен, јавили су сељацима околних села да разделе све што је преостало.

ЊИХОВИ РАЗЛОЗИ

Студенти северноамеричког универзитета Харвард побунили су се против одлуке ректората да се убудуће дипломе не штампају на латинском него на енглеском језику и — на обичној хартији. Четири хиљаде студената пошло је ка кући ректора да демонстрира. Ово додуше није допринело да универзитетска управа измени своју одлуку, али су млади људи читав сат блокирали саобраћај у Кембриду и заинтересовали јавност за свој проблем.

На питање зашто желе да се дипломе и даље пишу на латинском језику неки су изјавили:

— Много бољи утисак чини кад на зиду висе дипломе коју нико не зна да прочита.

Други кажу:

— Дипломе штампане на енглеском одвратне су истолико као класичне опере певане на енглеском.

Зашто се универзитет није одазвао њиховој жељи? Зато што су нови формулари јевтинији за 1.50 долар.

ПОБЕДА МЕЊА ГОСПОДАРА

де год се Таљ појавио: било у Риги, Москви, Цириху или Београду свуда је низао победе. Кад је Ботвинику 1960. године преузео титулу првака света он је имао тек 24 године. Овакав успех могао је постићи само један заиста прави шаховски таленат.

Новинари целог света су уз Таљево име стављали разне атрибуте: „чаробњак из Риге“, „хипнотизер“, „Моцарт“, „Паганини“ и на крају су га прогласили генијем. Сви ови епитети мајстору шаха нису се допадали. Али, новинари су такви.

Док је Таљ слављен Ботвиник се запитаво:

— Вреди ли губити време и енергију да се поново састанем с Таљем, човеком кога, као некада Капабланку, називају „вечним прваком“?

Ипак дугогодишњи совјетски шаховски првак није изгубио наду. Он зна да је Таљ млад, али и то — да он није стар. Уосталом, није Таљ тако страши као што га описују новинари!

И Ботвиник се решио да позове Таља на реванш. Истовремено, своју вилу у Николићој гори претворио је у шаховски штаб, лабораторију и „бању“. Зашто у бању? Разлог је прост. За Ботвиника је било најважније да се излечи од „цајтнотне“ болести због које је изгубио титулу првака у мечу с Таљем. А, да би се ње ослободио потребна му је снага и воља.

Већ и сама чињеница да је екс-шампион позвао Таља на реванш значила је много. Љу-

ди који су добро познавали бившег првака говорили су:

— Таљ ће наћи на препорођеног Ботвиника.

А нико није могао ни да наслути резултат од 13:8 којим је Ботвиник поново овенчао себе.

Таљ је на реванш гледао као на обичну формалност. Мислио је: кад заиграм е2 — е4 Ботвиник је готов. Међутим, ово га је скупо стало а Ботвинику олакшало победу. Наравно, Таљ је тада још живео од угледа совјетске шаховске школе и није веровао да ће већ у 25 години постати екс-првак.

Из ова два меча с Ботвиником Таљ ће свакако извући наравоученије. Уосталом, ни он није смео да заборави речи великог руског шахисте Александра Алехина који је, славећи победу на турниру у

Цириху и наздрављајући Ласкеру рекао:

— Горд сам што могу да се убројим у Ласкерове ученике.

Али то је било. Данас је мајка Михајла Таља послала Ботвинику телеграм ове садржи не: „Остали сте доследни — стоп — очарана, али не зачуђена. Бићу срећна ако мој мали Миша пође стопама великог Михајла“.

О победи над Таљем неке новине су писале: то је победа над победама. Победа истрајног класика шаховске уметности. Ботвиник је међутим остао исти као и увек: миран и објективан.

Цео свет се одушевио двадесетом партијом Ботвиник-Таљ која је била два пута одлагана. Током те игре Таљ је стално чекао да се Ботви-

ПОСЛЕ 21. ПАРТИЈЕ У БОРБИ ЗА ПРВЕНСТВО СВЕТА У ШАХУ ПАРТНЕРИ БОТВНИК И ТАЉ ПОТПИСУЈУ ПРОТОКОЛ

ОД ЗМАЈА И ВИЛЕ ДО РОБОТА

Ових дана у свим београдским школама свечано је прослављен крај школске године, а основна школа „Вук Караџић“ у Палилули, поред тога прославила је и 110-годишњицу свога постојања. Поводом те прославе издата је и спомен-књига у којој је изнета дуга повест ове школе.

Школа је почела да ради 1815. године у крају који је у то време био крајња периферија Београда, а данас је део центра. Први учитељ био је Павле Атанацковић који је служио од 1851. до 1955. У то време турски паша још је држао за појасом кључе Београда и није чудо што о том времену, па о и неколико деценија доцније, у тој спомен-књизи има тужних страна на којима су изнесена педагошка схватања данас не-

јединих код Саборне цркве (биле су их две), које су смештене у приближно подесним зградама, све остале у приватним кућама и кућицама које су подигнуте за сасвим друге цели. У учionicама тих школа нема ни десетог дела потребне квадратне површине и кубне запремине ваздуха за свако дете, ни десетог дела правих услова за живот и здравље деце, ваздуха и светлости. Ја радо верујем да наша деца у садашњим основним школама много боље умно напредују него пре, али могу доказати цифрама, свакоме ко би сумњао, да наша деца у овим кућама у којима су сада наше школе за невољу смештене, телесно пропадају, да их ужасни проценат пропада у раној младости, а доста велики проценат понесе из таквих школа клицу хроничних болести. То је део извештаја који је у другој половини прошлог века

поднео седници општинског одбора тадашњи председник београдске општине др Владан Ђорђевић.

„Тадашњи учитељски методи ишли су на то да ђак изгуби вољу на свако школовање. Они не беху учитељи-васпитачи, него школска плашала. Проћи кроз разреде значило је ропско стрпљење, али и беспримерну кураж и самопрегарање. Са страхом и натезањем полазило се јутром у школу, а са необузданом радошћу јурило се излазу када би школско звонце огласило крај учења. Јер, цело учење у школи праћено је виком учитеља и јаукањем и писком деце, која су за најситније немирлуке или грешке у преслишавању извођена пред скамије и шибана по телу.“ Тако пише књижевник Драгутин Илић, рођени брат песника Војислава Илића у свом чланку „Из живота Војислава Илића“.

Зорка Андрић, ћерка Светислава Ивковића, дугогодишњег управитеља ове школе, записала је такође своја сећања: „За време управитељовања Петра Лукића 1904. године, за учитеља првог разреда Палилулске школе био је постављен Милорад Петровић, песник. Он дође, погледа у школу и — оде. Ваљда му се нешто није допало. Управитељ школе се због овог нађе на муци, јер је тешко било у то време наћи учитеља и не остаде му ништа друго но да се сналази: узме он лепо школску послужитељку, популарну Цангиницу, жену ведру и доброћудну, снажну и духовиту и „произведе је“ у учитеља. Међутим, она погрешно схвати то своје задужење и, уместо да само дежура у учionicи и одржава ред, Цангиница приону на „просветитељски“ посао.

схватљива и старијим људима, акамоли деци. Није било лако бити ђак и учитељ у то време. Оскудевало се у свему. Овде ћемо изнети хронолошким редом неке занимљиве црте из те књиге.

„Сто десет година живота и рада наше школе испуњава нас задовољством и поносом јер није то мирни ток и развој једне просветне институције како су се развијале школе у европским слободним и срећеним земљама па су онда и резултати видљиви и природни. Из ђачке клупе одлазило се у рат, из рата се са пушком враћало у ђачку клупу, књига и пушка су се смењивале. У кратком предању између ратова стремиле се светлости и знању, неговане су и развијане најлепше људске особине: достојанство, част и понос, поштење, љубав према ближњима, једнакост, широкогрудост, љубав према своме народу и својој домовини изнад свега, затим човекољубље уопште, љубав према човеку без обзира на боју коже, националну или верску припадност — пише у предговору књиге.

„Што се тиче наших општинских школа, оне су осим

ЦРТА И ПИШЕ Л. ОШИЦЕР Тајни проналазак

Како користимо слободно време

Анкета извршена у време док је у Немачкој процент већи за 1. Најмање је читане омиљено у Италији — свега 5%. Али зато Италијани држе прво место у узajајном посеивању. Показало се да 34% њих воли да чини посете пријатељима. У Немачкој и Француској најмање, у првој само 9% а у другој једва 6.

У индустријски развијеним земљама телевизија одузима највише слободног времена одраслим људима. У САД 62% људи седи крај телевизијских пријемника, у Канади 48, Великој Британији 35, нордијским земљама 34, Холандији 28, Западној Немачкој и Француској по 18. Најмање љубитеља телевизије има у Италији — само 15%.

Анкета такође показује да интересовање за биоскоп и позориште све више опада. У Великој Британији и Италији у биоскоп и позориште иде 10% људи, у Канади само 4%, у Француској и Немачкој 6, Холандији 7 а у САД и нордијским земљама 8%.

Читање у слободном времену је најомиљеније у нордијским земљама: Данској, Шведској и Норвешкој, јер тамо 23% људи воли да чита. У Холандији тај проценат износи 17, Француској 21, и Канади 19. Најмање је омиљено читање у САД и Западној Немачкој, које су индустријски најразвијеније. У Сједињеним Државама само 10% чита у свом слободном

Чудили се остали учитељи како је код Цангинице у одељењу увек мир, како чак и не удари ниједно дете. Чудили се и родитељи што им деца немају никаквих домаћих задатака. Док најзад није откривена тајна Цангиницеог успеха. Причала деци Цангиница приче, уместо да их контролнише пишу ли праве, дебеле и танке косе линије. Причала им о Ђоси, о змајевима и вилима, о вештицама и патуљцима и причала им Цангиница то тако лепо и занимљиво, да су деца била мирна као никад до тада.

Када се све ово прочуло, а прочуло се тако што је један од дечијих очева отишао директно министру просвете и испричао му како се уче деца у Палилулској школи, министар смени управитеља и казни га.

Када прочитате ту књигу и посетите изложбе ђачких радова и у овој и у другим школама, осетите као да крећете стазом снажно објасаном новим животом и модерним схватањима. Не знате чему више да се дивите. Изненаде вас дела основаца на којима би им позавидели и великошколци прошлог века а и многи гимназисти од пре последњег рата. Ту се јасно види шта се деци све пружило да се развију, а и шта су деца све успела и урадила, и показала да и наставници и земља нису узалуд уложили и труд и новац.

Ево црне табле. На њој је вешта рука основца нацртала сунчани систем и исписала последње успехе науке: освајање космоса — Гагаринов лет — следећи летови. Крај тога пише: „Физика и техника отвориле су пут у космос. Заслуга за ово припада свим научницима света свих времена“.

Разгледајући дела тих основаца човек осети да се није остало на голој теорији, него да се посвећује велика пажња пракси. Ђак не остаје само на томе да прича о животу људи из правних времена, него ум и сам да направи њихово оруђе и оружје. Ти основи праве макете брана на хидроцентралама, метеоролошке станице, трансформаторе и „хиљаде“ других апарата који се помињу у физици и другим наукама. Ништа се није заборавило, па ни робот, кога су деца направила уз помоћ наставника. Све то упуњује децу да увиде како радом све могу постићи и остварити савремену паролу — уради сам.

Једног лепог мајског дана без ветра 1909. године, један авион био је катапултиран у ваздух у Форт Мејру у Вирџинији. Долетевши до Александрије, окренуо се и срећно атерирао тачно тамо одакле је кренуо. Два човека сашла су са авиона и одушевљено упоредила своје белешке. Један од њих био сам ја. Други је био пилот и истовремено један од конструктора авиона. Његово име: Орвил Рајт. Свој лет предузео је да би приволео војску Сједињених Америчких Држава да купи машину коју су он и његов брат Вилбур конструисали.

Поносно смо се руковали. Једним јединим летом поставили смо три светска рекорда: у брзини (68 километара на час), у даљини лета (16 километара) и у висини (122 метра).

Мој извештај о пробном лету као званичног војног посматрача задовољно је моје претпостављене. Пошто су браћа Рајт већ испунила раније постављене услове — да авион буде довољно лак и мали да би се могао коњском запрегом преносити с места на место — војска им је платила за њихов авион 25.000 долара. Све што је сада ново-установљеним ваздушним снагама, које су се састојале од тог једног авиона, било потребно јесте — пилот. Испало је да тај пилот будем ја.

Нисам био баш потпуно неквалификован за тај позив. Пре одлучившег пробног лета ја сам имао за собом 54 часа летења, додуже само као путник и посматрач, са Вилбуром Рајтом. Једном приликом чак ми је дозволио да додирнем палице за управљање. Али, никад нисам био сам у авиону, никад нисам сам узлетео чити атерирао.

— Не секирај се — рекао ми је генерал Семс Ален. — Научићеш технику летења за време пута. Наиме, одлучио сам да тебе и летећу машину пошаљем у Тексас где су временске прилике боље но овде. Твој задатак је једноставан, поручнице. Треба да оцениш вредност авиона за војску. Узми довољно резервних делова и — научи да летиш.

Пре него што сам кренуо за Тексас добио сам овлашћење за куповину делова. Био је то први национални годишњи буџет за ваздушне снаге и износио је — 150 долара.

Кад сам 5. фебруара 1910. године изашао из воза у Сан Антонију бојим се да на присутне нисам баш оставио сјајан утисак као једини представник америчких ваздухопловних снага. Као што је локални лист забележио „поручник Фулоа је један од растом најнижих људи у војсци. Висок је свега 164 сантиметра и није тежи од 70 килограма“.

Читаво то пролеће протекло ми је у дописивању са Орвилем Рајтом. Сваки час сам га преко писама питао како се изводе основни маневри управљања, како да избегнем невоље, уkratко — како да летим на авиону. Колико је мени познато, ја сам једини пилот у историји који је пилотирање учио преко писама.

Као авион браће Рајт који су први пут полетели у Кити Фоку, и војни авион бр. 1 био је „модел на гурање“. Његове две елисе које су се налазиле иза пилотовог седишта окретаје су се помоћу ланаца које је покретао мотор од четири цилиндра. Под идеалним условима могао је да развије снагу од 25 коња. Један хроничар из

НАУЧИО САМ ДА ЛЕТИМ ПРЕКО ПИСАМА

тог времена писао је да је први војни авион изгледао „као збирка бамбусових палица, више или мање неодређено везаних са једним мотором“.

Авион је стигао у Сан Антонију у 17 дрвених сандука. Састављали смо га данима, ја и осам мојих војника. Један кројач нам је помогао да саставимо платно за крила и крму, сеоски ковач — нам је израдио неке делове, а цев за довод горива била је дело неког водоинсталатера.

За мој први самостални лет био је одређен 1 мај. Тог јутра изгурали смо наш авион на трачницу испред „горња за лансирање“. Јер, да би авион полетео морао је бити избачен у ваздух помоћу компликованог система чекрка и тегова. Нешто је у том систему пукло и мој први лет морао је бити одложен за сутрадан.

Осам људи пажљиво су подigli војни авион бр. 1 и војног пилота бр. 1 на трачницу за катапултирање. Двојица су држали авион и мене у равнотежи. Повукао сам ручицу која је откачињала тег на торњу и авион је полетео напред по трачници, дугој 15 метара, страховитом брзином од 45 километара на час. Пажљиво, према Рајтовим упутствима, повукао сам палицу за висину и — нашао се наједном у ваздуху.

Мој први лет у државном авиону трајао је читаву вечност: седам и по минута. Летећи изнад војника, латора и коња открио сам вој припадника — ваздух. Али, моје одушевљење пресекла је мисао на спуштање. „Атерирање — понављао ми је Рајт у својим писмима — најкритичнији је део летења“.

Док ми је испуњена гомила одушевљено махала, нацинио сам неколико кругова око тркалишта преудешеног за аеродром. („Да ли вам је било тешко да дишете на тој висини“ — питали су ме касније).

Али, нисам могао да атерирање одлажем у бескрај. После шестог круга упутио сам се према најстаријој која нам је служила као хангар. Атерирање је требало извести са угашеним мотором; рукa ми је кренула да искључим

довод горива кад сам наједном изгубио висину. Изненада, баш кад сам искључио мотор, један аутомобил излетео ми је на пут.

„Гвозденом мирноћом — написао је један новинар — поручник Фулоа успео је да избегне контакт са аутомобилом“. У ствари, ја сам инстинктивно зграбио кочницу и зауставио се пред самим колима.

И сам изненађен својим успехом извео сам тог истог дана још три лета. Последњи

КАО ЖИВ ЧОВЕК

Издавно је у САД конструисан и испробан робот који много потсећа на приче из области фантазије. Снаодевен јаким рефлекторима, телевизијском камером и снажним металним клештама он треба да пузи по дну океана и проналази потопљене објекте. Робот је добио име „Соларис“ а сарадници разних научних публикација назвали су нови изум „механичком крабом која може да гмиже по дну океана“.

„Робот-краба“ сферног је облика и на свом горњем делу има два пропелера. Уређај са клештама налази се на његовој доњој страни, а иза њега су рефлектори од 500 вати и телевизијска камера. У ствари, рефлектор је постављен да осветљава клешта при раду како би камера могла да снима.

„Соларис“ је тежак 225 килограма а може да подигне терет од преко три тоне.

Кретање по дну, или неколико метара изнад њега, прати се и контролише са брода. Електрична енергија која покреће робота, преноси се каблом са брода. Подешавајући брзину окретања пропелера, односно појачавајући један и успоравајући други, онај који управља роботом може да га покреће на све стране или да га заустави.

За време своје „шетње“ по дну, „Соларис“ ће преко те-

се завршио несрећно: цев за довод бензина је пукла, мотор је престао да ради и авион се зарвио у прашину: платнена крила се исцепала, а ја само што нисам слетео главачке са свог места. Тако сам једног истог дана доживео своје прво успешно самостално узлетање, прво слетање и први авионски удес.

У току наредних месеци авион је постао свакодневна, гротескна појава на небу Сан Антонија. Лаки апарат поскакивао је и пропињао се као коњ јер су се ваздушне струје често мењале и сукобљавале и због тога ми је један седлар из коњичке чете направио „амове“ којима сам се везивао за седиште. Појас сигурности био је пронађен. И точкови су били наш проналазак јер је Рајтов авион атерирао на две даске сличне смучкама.

Често сам падао заједно са апаратом, али сам се само једном озбиљније озледио и незнатни ожиљак који ми је тада остао на ноzi једини је „знак“ моје летачке каријере од 28 година. Међутим, авион је теже пролазио и годишњи буџет ваздухопловних снага Сједињених Држава брзо је утрошен за оправку. Морао сам да посетим често и у својствени цеп да бих набавио нове делове за крила, крму, елисе.

Дошао је и април 1911. године када је „мој“ авион био замењен новим, савршенијим типом, „моделом Б“, који су такође израдила браћа Рајт. Са авионом је стигао и пилот Пармели. Најзад сам и ја добио и формалну обуку из вештине летења; имао сам иза себе 64 лета и 9 часова и 10 минута проведених у ваздуху кад ми је Пармели одржао први час из пилотаже.

Војни авион бр. 1 браћа Рајт су касније реставрирали и он се данас налази у Смитсоновом институту у Вашингтону поред „Кити Хока“, првог авиона с мотором на коме су Орвил и Вилбур Рајт полетели.

Бенџамин Фулоа, пензионисани ваздухопловни генерал-мајор и први војни пилот у историји, живи данас у близини једне ваздухопловне базе одакле сваког дана узлећу све модерније и снажније машине. У сваком од пилота који управљају њима стари авијатичар види продужетак самог себе и остварење својих стремљења према плавим висинама.

Да ли је Месец шупаљ?

О Месецу постоје разне теорије — од вероватних до смешних. Једна од њих, заснована на подацима добијеним са сателита Вангард, каже да је Месец шупаљ. У сваком случају његова унутрашњост има мању густину од спољне облоге. Извесни астрономи тумаче разлику у густини честим и снажним ударцима разних метеорита о месечеву површину која је услед тога знатно одебљала и очврсла.

Не значи живот...

Природна или вештачка светлост могу да делују као смртоносни зраци ако су у питању замци у јајету лосо са или пастрмке. По свој прилици светлост убитачно делује на заматке и других водених животиња. Из тога се извлачи закључак да ако је сунчано у време мрешњења, прираст риба мора да буде мањи.

Највећа...

На Уралу изграђена је највећа тунелска цев у Европи дуга 186 метара. Производња ватросталних опека у којој је непрекидна и потпуно аутоматизована. Ускоро ће у овој фабрици бити изграђене још две овакве цеви.

Одједном...

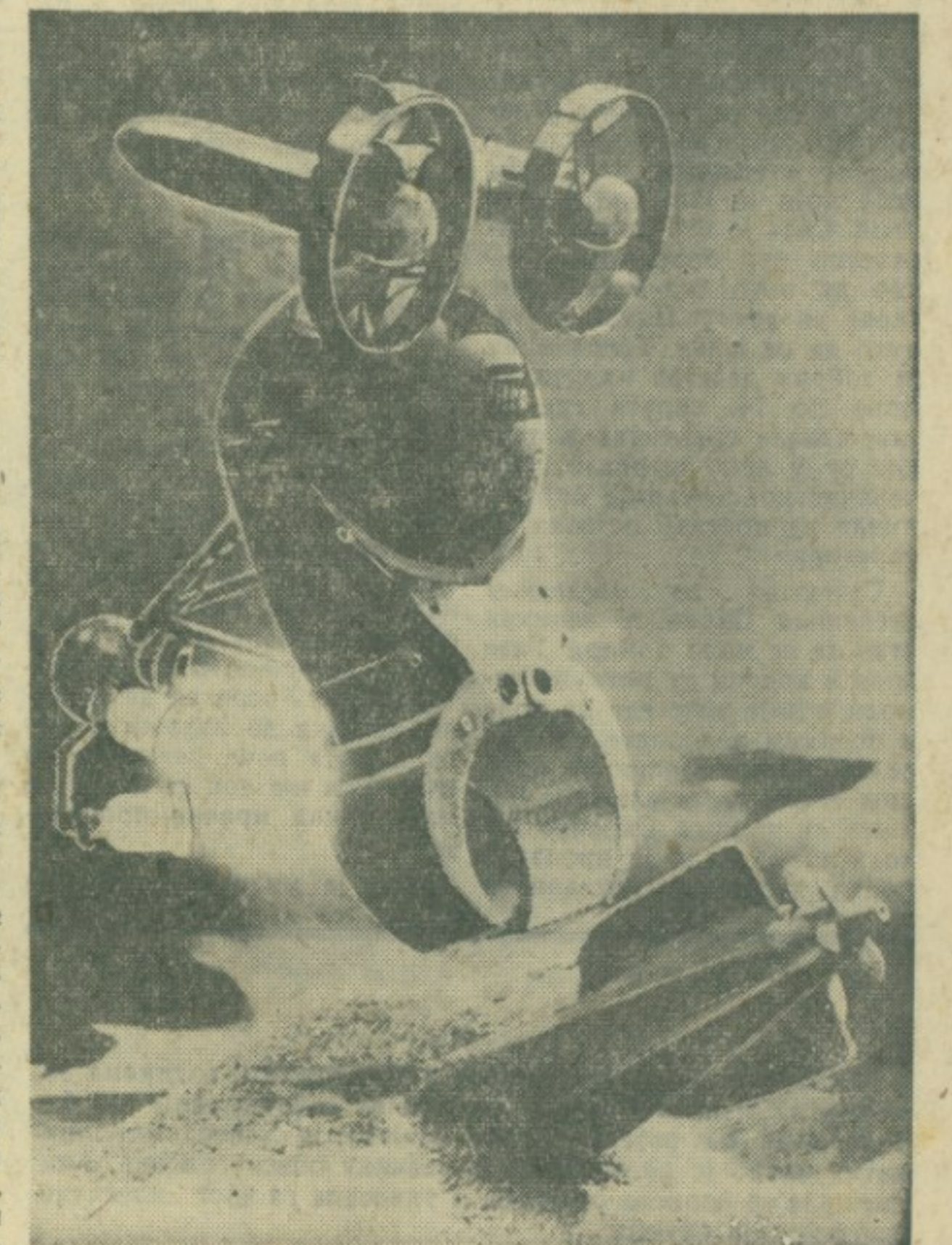
У Совјетском Савезу је почела производња екскаватора са гусеницама. Њихова кашица може одједном да захвати пет кубних метара земље. Овако циновске машине намењене су грађевинарству и рудницима за отварање дна ног копа.

И од бетона...

Притке за везивање парадлажа, винове лозе и другог поврћа неопходне су повртарима и воћарима сваке године. То захтева велике количине дрвета. Зато су у Совјетском Савезу произведене и са успехом већ испробане притке од армираног бетона, много трајније јер временске прилике не утичу на њих уопште.

сније јаче машине изнети на површину.

Још се проучавају све нове и нове примене овог проналазка. Ако се умонтира велики магнет он ће скупљати и старо гвозђе са дна. Исто тако би се могла поставити мрежа која се аутоматски отвара и затвара за дубински риболов.

ГУЖВА

За време првенствене фудбалске утакмице Вилах — Магдален у Аустрији, лопта се упутила према празном голу јер се голман врмао негде на игралишту. Његов заменик, резервни голман, није могао да одоли јуначком срцу, прискочио је и отерао лопту у аут. Судија није признао гол пошто лопта, пре одбацивања у аут, није прешла гол-линију. Пристаице оштећеног клуба, ван себе од беса, шчепали су резервног голмана у шаке и добро га измисли. Поред тога поднели су протест због учествовања 12 уместо 11 играча.

ИЗНАД АМБИСА

лиметар пузао лежећи на хладној металној греди сасвим је развојетно чуо убрзано дисање дечака. Мали је био дошао свести.

Диран је почео да му тихо говори: да не треба да се миче и да он долази да га спасе. Све се ово дешавало у потпуној помрчини кроз коју се једва мало пробјао зрак шкиљаве светиљке остављене на једној греди.

После читаве вечности кретања дуж греде, сав у леденом зноју, Диран је својим старачким шакама успео да дохвати прво капут и затим и струк дечака. Од додира мали се тргао и замало није повукао чувара у мрачан понор.

Иако већ дрхтећи целим телом старац је некако успео да смири дете а онда чврсто га држећи почео лагано да се натрашке пуже назад. Дечак је уложио своју вештину да помогне старцу да стигну до спасоносног прозора који се чинио бесконачно далеко.

Када су се најзад нашли на чврстом тлу дечак и старац су се лагано исправили. Диран је дрхтавом руком дохватио лампу и уперео је на малишана пред собом — мршаваог десетогодишњег дечака чупаве косе и престрашену лица.

Загрљај захвалности малог Ника старцу без породице постао је дражи од свега.

Од тога дана Ник је свако поподне долазио после часова да посети чувара и да заједно погледају како напредује зграда.

Палата преко пута моје редакције давно је већ завршена. Старог Дирана више нема ту, али мени се чини да сваки пут када прођем ту да видим високог старца и његовог малог пријатеља како стоје на четрнаестом спрату и држећи се за руке гледају у провалију.

Један од радника који је познавао Дирана причао ми је да је за ковчегом старог чувара који је умро следеће зиме, уместо породице ишао само један мали чупави дечак.

Када говоримо о храбрости и нехотице тај појам повезујемо са неким ратним доживљајем, опасним ловом или неком необичном ситуацијом.

Пролазећи сваки дан поред велике зграде која се налазила преко пута редакције у којој сам радио, приметио сам високог кошћувавог старца мало повијених рамена и избразданог лица. Као што обично бива у тим случајевима људи осете да се већ познају — па смо и ми почели да се јављамо један другоме а после извесног времена и да разговарамо.

Жак Диран је био врхунски чувар градилишта али пошто није имао никога од породице проводио је и добар део дана на скелама посматрајући раднике и помажући им шта је могао. Имао сам утисак да су га сви волели али је било сигурно да га је највише волео један десетогодишњи дечак који је свакога дана после школе свраћао ту да са њим разговара. Заинтересовало ме је да одгонетнем порекло овог пријатељства и тако сам чуо ову причу:

Једне вечери када су сви радници већ давно били отишли Диран је сео на своју клупицу пред зградом и управо почео да пуни лулу кад му се учинило да негде са грађевине чује дупу и гласове. Устао је и пошао у завршени део зграде одакле су водиле степенице ка оном делу који је још био у скелама. Сада је већ сасвим развојетно чуо брзе кораке — као да неко скаче са једне скеле на другу. Почео је полако да се пење. Требало му је добрих десетак минута да дође до 14. спрата где се завршавала грађевина и одакле су у небо штрчале само челичне конструкције које су имале да постану осталих 20 спратова.

Стигавши до последњег степеника Диран је задихан стао да се мало одмори. Главови и кораци су потпуно замрли и није знао где да пође и потражи непознате који су се ту увукли. Пошао је прво дуж левог крила али није нашао ни на кога. Скренуо лево и таман када је пролазио поред дубоког светларника

који је претећи зјапιο између два помоћна зида, из једног мрачног угла искочиле су три мале сенке, одгурнуле га и вешто прескочивши светларник изгубиле се по скелама у правцу степеница.

Старац није успео још ни да се снађе када је поред њега протрчала и четврта сенка. За тренутак колебљиво је стала на саму ивицу зида испод кога је зјапιο понор, и онда, да би се дохватила супротног дела зграде — скочила.

Диран је видео како је рука исклизнула и уместо да се дохвати супротног зида сенка је уз продоран крик полетела кроз светларник. Чувару је било јасно да је у питању дете. Крик дечака који се сручио у понор постао је све муклији и онда се одједном претворио у јецање.

Како је то могућно? Да је дечак пао није четрнаест спратова, до подрума у коме се светларник завршавао, сав био се разирскао и не би могао пустити ни гласа.

Стари чувар потрча до ивице светларника једном руком држећи јаку батеријску лампу. Клекнуо је и уперео зрак наниже. На неких десетак метара испод њега штрчао је део неке греде на чијем се крају налазио читав сплет челичних ужади и кука. Дечак је пао право на њих тако да су му оне закачиле одећу и задржале га да даље пада. Од удара се сигурно био онесвестио јер је непомично висео тихо стењући.

„Шта да радим“ — помислио је Диран. Танка дечакова одећа могла је сваког часа да се под његовом тежином поцепла. Још горе би било ако се дечак освести и у страху почне да се трза или прави покрете. Времена да сиђе доле и затражи помоћ, других — није било.

Не размишљајући много он сиђе до спрата на коме се налазила она греда. Брзо успле да пронађе место где је испод степеништа била причвршћена. Увери се да је довољно јака да издржи и њега и онда поче пажљиво да пузи дуж ње док се и сам не нађе изнад мрачне провалије.

Док је милиметар по ми-

ПОСЛЕ ПРОВЕРЕ

Да ли је за ваздушна путовања опаснија зима од лета? Догађа ли се више несрећа приликом старта? Да ли се при сваком удесу запали авион? Да ли су старије машине мање сигурне од нових?

Статистика коју су саставили ваздухопловни стручњаци у Мијамију показује да не би било тачно ако се на ова питања одговори са „да“.

Испитано је 219 авионских катастрофа које су се догодиле у раздобљу између 1950. и 1959. године и утврђено је:

— од 5364 лица — путника и посаде који су били учесници несрећа — остало је у животу 60 одсто.

— у 40 одсто удеса није се запалио авион.

— највише несрећа (28,3 одсто) догодило се зими, али једва да би се и лето (27,9 одсто) могло оценити као сигурније доба за ваздухопловство. Најмањи број удеса забележен је у пролеће, а највећи у јануару.

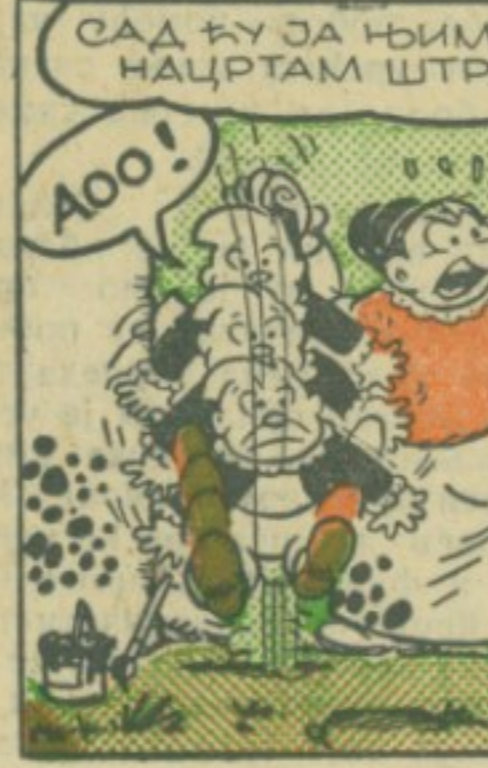
— од настрадалих авиона 50 их је начињено пре мање од три године; колико је већа опасност због старости аппарата није се тачно одделило.

— у 43,3 одсто случаја до несреће је дошло у почетку и на крају спуштања, 37,8 одсто за време летења, а само 18,9 одсто при узлетању.

— у 60 одсто удеса отказала је људска моћ, у 27 одсто техника, а у 10 одсто крива је недовољна брига око одржавања авиона. Преоптерећење машине товаром, раније веома чест узрок несрећа, сада више не игра никакву улогу.

ИМА ДА ЧЕКА

Кад је великодушно наградио десет женевских цариника са по једним златним часовником, владар арабијског шехата, нафтом богате државе Кватер у Персијском заливу, емир Ахмед бен Али бен Абдулах ал Тини свакако није мислио какву ће заклоњити то проузроковати. Да цариници приликом прегледа ма чијег пртљага не би „гледали кроз прсте“, швајцарска врховна царинска власт је запленила часовнике с тим да се предају чиновницима тек приликом њиховог одласка у пензију. Један од дарованих има да чека на то равно 43 године.

»ЗА НУЖНУ ОДБРАНУ«

Жозеф Гарција, часовничар у Француској, годинама се мучно да направи оружје за нужну одбрану које не би било веће од патент оловке. Најзад је успео: мајушни метак могао је да прође кроз цевчицу опасне оловке. Али умешала се париска полиција и ухапсила га због „илегалне фабрике оружја“.

»ПЛАН БУКЕ«

У Дортмунду на иницијативу општине биће начињен „план зоне буке“.

АУТОМАТСКА СЛУЖБА

Аутоматска служба помоћу „телекса“ уведена је 1. јуна између Француске и Немачке.

Дед, бака и унук

У месташћу Голреј, код Епинала у Француској, догодио се необичан случај.

Видећи шта се догодило бака се нагла над вину и бацила се за њим.

Један нов, јако компликован инструмент постаје драгоцено помоћно средство лекара.

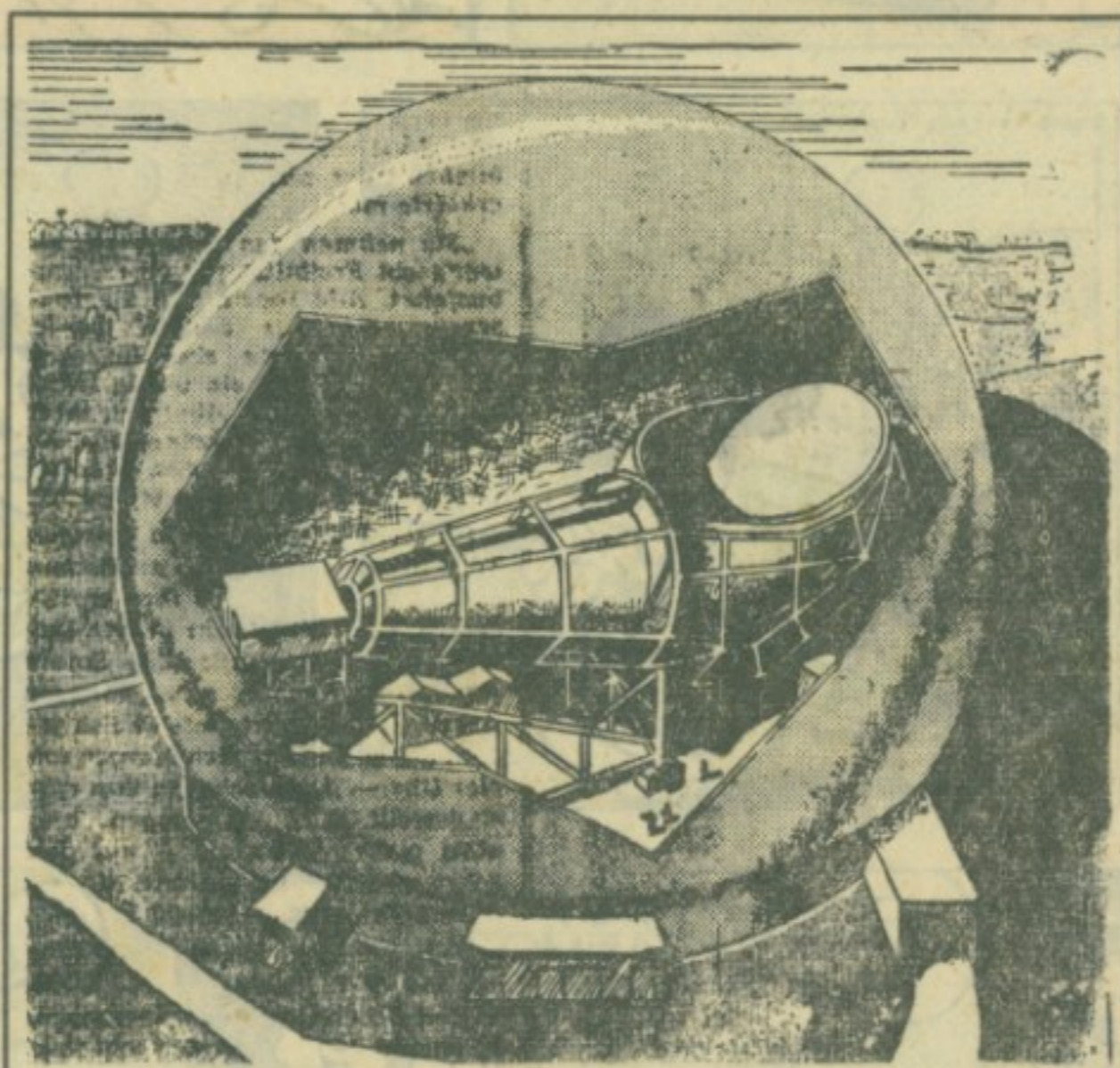
Доктор Валдемар Швајцхајмер из Њујорка и доктор Ханс Корнфелд из Берлина упознали су на конгресу лекаре са овом техничком револуцијом у области лекарске праксе.

Убудуће ће пацијент одлазити лекару и причати му о болести и њеним манифестацијама.

Замислите?

Дијагноза УЗ ПОМОЋ РОБОТА

Лекар ће то нотирати а затим чињенице унети у један упитник који ће се послати у центар.

ЦИНОВСКО УВО ВАСИОНЕ

У америчкој држави Мејн гради се највећа „прислушна цев“ на свету.

„Прислушна цев“ представља у ствари веома осетљиву антenu која треба да хвата сигнале са сателита у васиони.

„Васионско уво“, како је названа ова цев, биће завршена идуће године и послужиће за одржавање телефонско-телевизијске везе између Европе и Америке.

кари и математичари у центру достављају овом електронском роботу, а он на основу упитника одабира болести које имају сличне карактеристике.

Робот као и људски мозак може ствари да систематизује али није у стању да мисли. Зато ипак лекар мора да донесе коначну одлуку о болести.

КЕНГУРИ У ЕВРОПИ

Група спелеолога је на француско-швајцарској граници у долини Оњон открила скелет неке преисторијске животиње Зоолози су утврдили да је у питању једна врста кенгура која је у давна времена живела у Европи.

ТИНИН – ТОРЕАДОР С ЈЕДНОМ НОГОМ

Фанфаре одикују у ацени Бургоса: последњи део борбе с биком почиње!

Тореро „Тинин“ — 15-годишњи Фаустино Инкаusti — гордо ступа у средину прашаве арене. Он спушта „мулету“, црвену мараму, и подиже бештави мач.

Тинин је дошао к себи тек у мидридској болници за торреадоре и схватио страшну стварност: десна нога му је била ампутирана.

Кад је узбуђење око њега већ прошло, народ је почео

БЕСПОСЛЕН ПОП...

У Па Кун Шану, југозападном од Формозе завршена је статуа Буде највећа на свету: висока 20 метара.

Кип је изнутра шупаљ и спиралне ступнице воде од постоља до врха Будине главе, која је огромна јер само очи имају по један метар у ширину.

За време свечане церемоније откривања споменика, који је у ствари храм, један будистички свештеник је одређен да „отвори Буде очи“.

Овај део Тајпеа нема болницу, нема школа и у многу чему оскудева, али сада има Буду, који „све види“ — само не буду верника. Тридесет пет милиона динара досад стаје изградња храма.

мало трезвеније да размисља о случају. Говорило се: „Жртве деце парализе свакако су заслужиле веће саучешће од Тинина који је жотва родитељске грамзивости!“

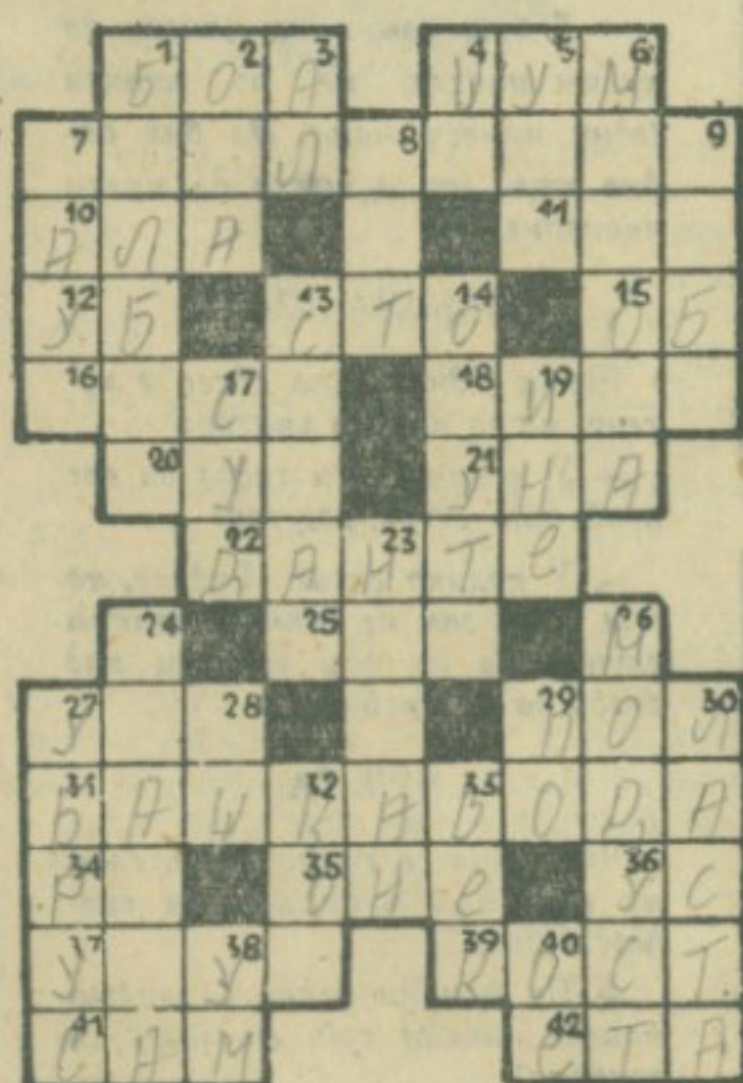
Стварно је њему отац саветовао када је имао 13 година: — Немој више да идеш у школу! Са 16 година можеш као тореро да постанеш богат!

У овој борби у Бургосу за радио је 20.000 пезета. Још и сада, после свега, отац сања о томе да му син постане милионар — ако потпише све уговоре који му се нуде за ову годину. Из Холивуда је дошла понуда да се сниме Тининов живот, но 70.000 марака колико је Америка понудила за то, било је мало његовом оцу.

Водоравно: 1) врста змије; 4) жубор; 7) љубитељ књига; 10) немач; 11) узвик; 12) место у Србији; 13) део кућног намештаја; 15) река у Сибиру; 16) савремени француски књижевник („Париски покољ“); 18) град у Италији; 20) област у Индији; 21) наша река; 22) италијански књижевник („Божанствена комедија“); 23) врста пројекта; 27) страшно женско име; 28) крајња тачка Земље; 31) место на Јадрану; 34) хемијски знак за рутенијум; 35) лична заменица; 36) слово латинице; 37) одговор на критику; 39) део скелета; 41) усамљен; 42) грчко слово.

Усправно: 1) град у Шпанији; 2) и један и други; 3) хемијски знак за алуминијум; 4) енглески књижевник („Кандида“); 5) град у СССР; 6) врста цвећа; 7) балада од Гетеа; 8) острво на Јадрану; 9) притока Северног мора; 13) држава у Африци; 14) каиш за опанке; 17) једна правна установа; 19) друге; 23) врста медведа; 24) музички инструмент; 26) име композитора опера „Борис Годунов“; 27) пешкир; 28) слово француске азбуке; 29) река у Италији; 30) птица селница; 32) француски књижевник (19. век); 33) столице; 38) разум; 40) два самогласника.

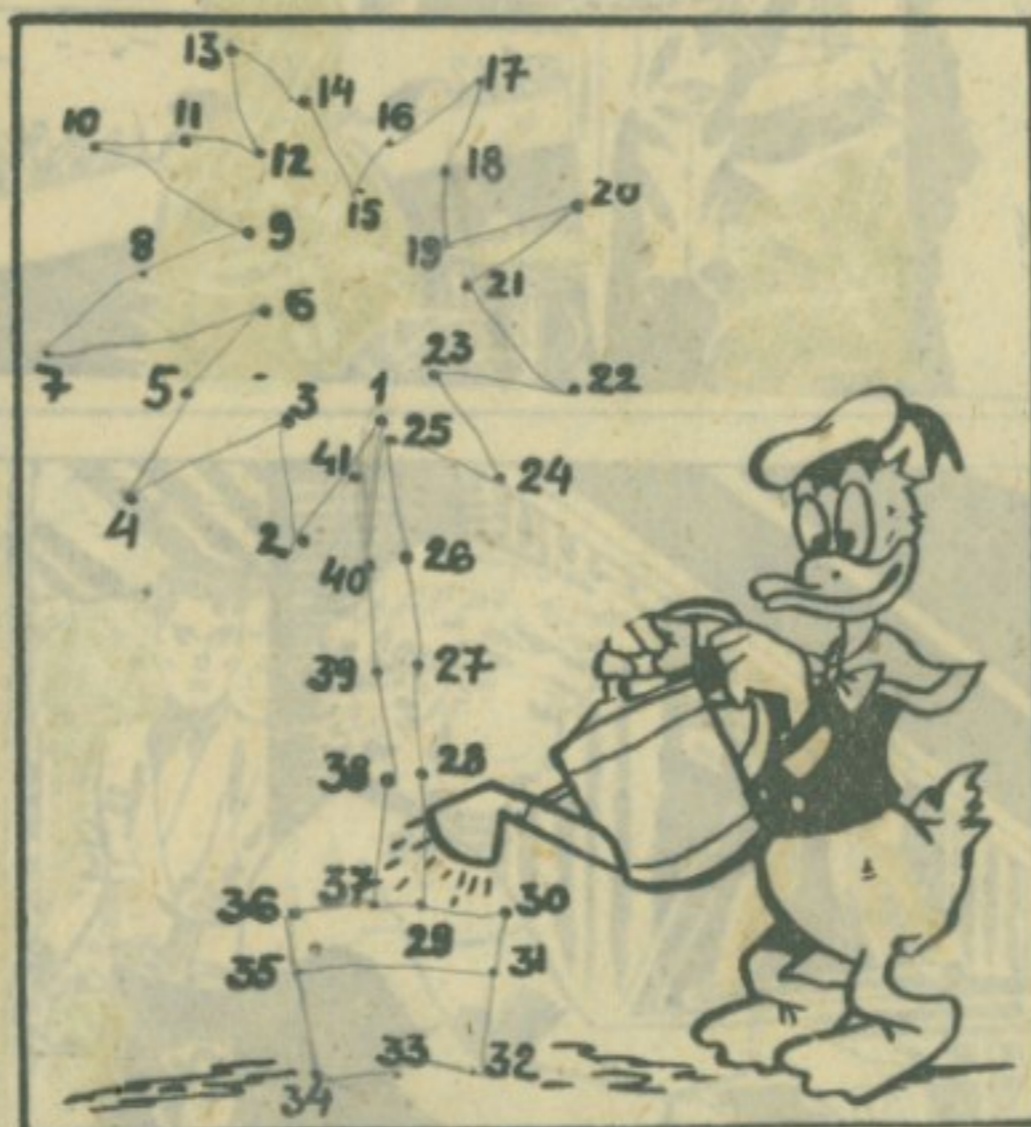

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Ја; 3) Кама; 5) грмуше; 7) сомбреро; 9) ила; 10) Рид; 11) не; 12) ас; 14) на; 15) шкрапа; 18) Рама; 19) сврака; 21) Г(устав) К(рклец); 22) ар; 23) шт; 25) Ера; 27) сор; 28) Марк Твен; 31) Дарвин; 32) спор; 33) ар.

Усправно: 1) Јамб; 2) Амур; 3) крма; 4) Ашер; 5) Голеш; 6) Ерина; 7) син; 8) ода; 12) арапа; 13) самар; 16) кра; 17) пак; 19) Скрад; 20) апоен; 21) гем; 24) три; 26) Арас; 27) Свир; 29) крпа; 30) тиср.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ПАЈА БАШТОВАН

Повежите редом све тачке означене бројевима. Да бисте завршили спојте бројеве 37 са 39 и 35 са 31 па ћете сазнати шта Паја залива са толико пажње.

ЗВОНЦА

Ево 13 звона. Међусобно су много слична, али су само два потпуно једнака. Да ли

можете открити која су, али највише за два минута! Решење: два иста звонца су VII и IX.

КОСА РАВНОТЕЖА ЧАШЕ

Ставите чашу у којој има 1/3 течности на астал покривен чаршавом. Нагните је и она ће стајати. Да бисте успели метните пре експеримента, једну шибицу на чаршав. И виду чаше ставите у шибицу — после неколико покушаја успећете да она стоји наком у косом положају.

ЛАВИРИНТ

Разознали Шиља сишао је у подрум једног старог дворца мислећи да ће ту пронаћи нешто занимљиво. Али он се ту изгубио и не зна да се врати иако носи свещу. Ен ће те моћи и без ње да му покажете пут ако се мало потрудите.

... лифт постоји већ цео један век. У двору Луја XV постојао је један хидраулични лифт, чија је кабина била слична носилки.

... Феликс Менделсон (1809—1847) написао је у 17. години увертиру за Шекспирово дело „Сан летње ноћи“. То му је и досад остала највише извођена композиција.

... аустралијски медвед-торбар коа-

дине у књиговезачко-књижарској радњи Григорија Возаревића, близу Саборне цркве која је била и прва књижара у Србији.

... Бетовен је већ у 28. години почео да губи слух и ускоро га је потпуно изгубио.

... реч „добитник“ не налази се у Вуковом речнику али је зато срећемо у Гундулићевом „Осману“.

... Моцарт је први покушао и успео да буде слободан уметник, да живи и ради без покровитељства

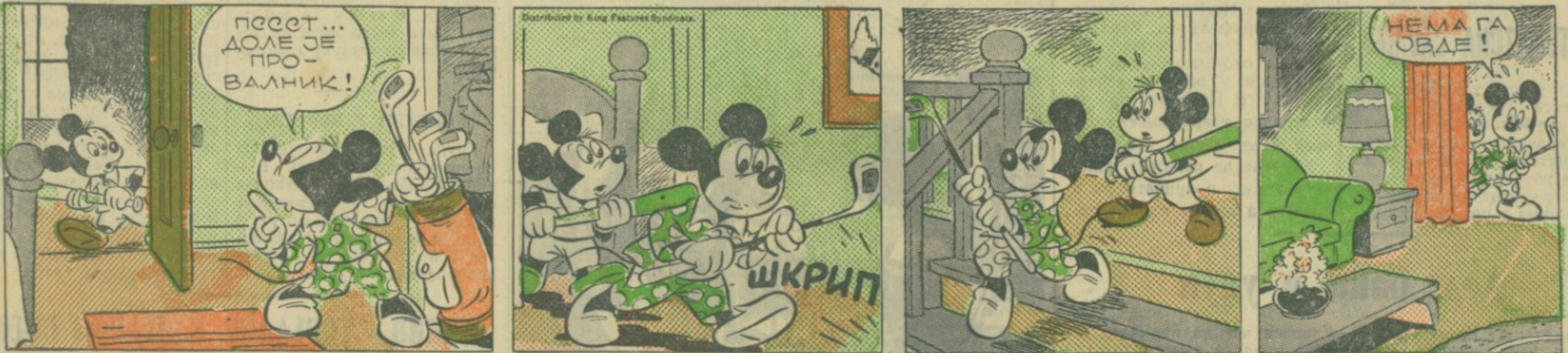
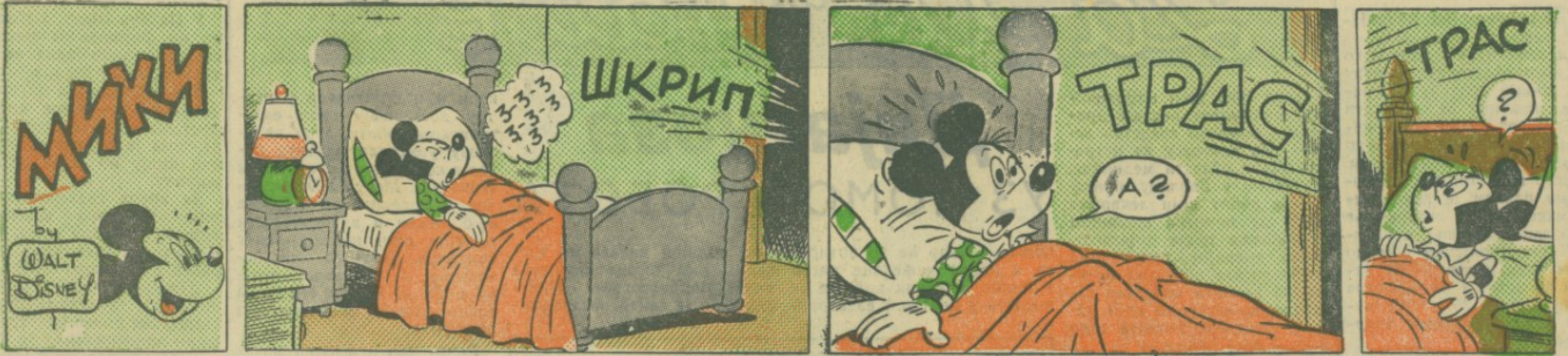
ла уопште не пије воду. Течност неопходну за организам он добија из лишћа еукалитпуса које му је основна храна.

... 1820. године било је у Београду 6 хиљада становника, крајем 19. века 60.000, пред први светски рат 90.000, док се број пред други светски рат попео на 350.000.

... први лист унутрашњости Србије почео је да излази у Свилајнцу, 1871. године и звао се „Ресавски поштоноша“.

разних мецена који су тражили од оних које издржавају — покорност.

СЛИКАР ПЕЈЗАЖ

Једног дана Олива посетила изложбу слика и запитала једног посетиоца:
 — Ко је сликао овај портрет?
 — То није портрет, то је пејзаж.
 — Дабоме, Пејзаж, види се! Одмах сам познала његов стил.

ЧИКА БАЈИНА ШТЕДЊА

Прима се за чика Бају да је једног дана на улици нашао једну кутију мелема против жуљева.
 — Па шта ће вам то — упитали су га — ако немате жуљева?
 — Е баш сам имао намеру да купим цигеле, па ћу купити једну нумеру мање, да бих добио жуљ, јер је штета да мелем пропадне.

ШИЉИНА ПОСЛА

Шиља једног дана одсео у хотелу, па га портир упитао:
 — У колико сати треба да вас пробудим сутра изјутра?
 — У колико сати? Видите, то још ни ја сам не знам! У сваком случају ја ћу вам звонити кад треба да ме пробудите.

ЧУЈЕ ГА

Чика Баја се тужи пријатељима како има људи који не враћају дугове.
 — Па јеси ли успео да видиш поново новац који си позајмио таквоме?
 — Нисам успео да га видим, али га чујем сваког дана, јер је мој комшија коме сам позајмио новац, за те паре купио радио-апарат.